

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΕΜΠΟΡΙΟΥ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Αριθμός Απόφασης
2018/1 (ΚΡ)

Αρ. Φακ.

8.13.10.26.4.4.1
8.13.10.26.4.4.9

**Ο περί Καταχρηστικών Ρητρών σε Καταναλωτικές Συμβάσεις Νόμος
του 1996 (Ν.93(Ι)/1996)**

Έρευνα του Διευθυντή της Υπηρεσίας Προστασίας Καταναλωτή αναφορικά με την ύπαρξη καταχρηστικών συμβατικών ρητρών σε συμβάσεις δανείων της ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΛΤΔ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Ο Διευθυντής της Υπηρεσίας Προστασίας Καταναλωτή (εφεξής «Διευθυντής ΥΠΚ») βάσει των προνοιών του Περί Καταχρηστικών Ρητρών σε Καταναλωτικές Συμβάσεις Νόμου του 1996 (Ν. 93(Ι)/1996), όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται (εφεξής «ο Νόμος»), έχει καθήκον να εξετάζει κατόπιν υποβολής παραπόνου ή και αυτεπάγγελτα κατά πόσο οποιαδήποτε συμβατική ρήτρα που προορίζεται για γενική χρήση είναι καταχρηστική.

Τα καθήκοντα, αρμοδιότητες και εξουσίες του Διευθυντή ΥΠΚ καθορίζονται στο άρθρο 9 του Νόμου.

Αντικείμενο εξέτασης της παρούσας υπόθεσης αποτελεί η προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, κατόπιν διεξαγωγής έρευνας από το Διευθυντή ΥΠΚ, αναφορικά με την ύπαρξη καταχρηστικών ρητρών σε συμβάσεις δανείων συναφθείσες μεταξύ Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων και καταναλωτών κατά τη χρονική περίοδο 2003 μέχρι 2010. Σημειώνεται ότι οι εργασίες, τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων έχουν μεταφερθεί στη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα ΛΤΔ, κατόπιν εγγραφής συμφωνίας συγχώνευσης με ημερομηνία 21/07/2017 από τον Αναπληρωτή Έφορο Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών (με έναρξη ισχύος την 01/07/2017). Στις 24/7/2017 ο Αναπληρωτής Έφορος Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών ενέγραψε επίσης τους Ειδικούς Κανονισμούς και το νέο όνομα της Τράπεζας το οποίο άλλαξε

σε Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα ΛΤΔ. Επομένως, η παρούσα διερεύνηση αφορά τη Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα ΛΤΔ (εφεξής η «Τράπεζα»).

1. Γεγονότα

Με αφορμή την υποβολή παραπόνων εναντίον της Τράπεζας αναφορικά με συμβάσεις δανείων προς καταναλωτές, ο Διευθυντής ΥΠΚ έχει προβεί στην εξέταση συμβάσεων οι οποίες έχουν συναφθεί κατά τη χρονική περίοδο 2003 μέχρι 2010.

Κατόπιν προσεκτικής εξέτασης όλων των εγγράφων και εφόσον αυτά κρίθηκαν ικανοποιητικά για την έναρξη έρευνας, ο Διευθυντής ΥΠΚ ζήτησε από την Τράπεζα όπως αποστείλει αντίγραφα εγγράφων σχετικών με τις εν λόγω συμβάσεις, όπως τις δανειακές συμβάσεις, τυχόν έγγραφα προσυμβατικής ενημέρωσης και οποιοδήποτε άλλο σχετικό έγγραφο.

Ο Διευθυντής ΥΠΚ, αφού ολοκλήρωσε την προκαταρκτική έρευνα σύμφωνα με τις πρόνοιες του Νόμου και διαπίστωσε ότι συγκεκριμένοι όροι των συμβολαίων ήταν είτε πανομοιότυποι είτε ταυτόσημοι, κατέληξε ότι εκ πρώτης όψεως δύνανται να θεωρηθούν ως αδιαφανείς και/ή καταχρηστικοί και κάλεσε την Τράπεζα με επιστολές ημερομηνίας 16/03/2017 και 08/09/2017 αντίστοιχα όπως αποστείλει τις τυχόν θέσεις της αναφορικά με τους εν λόγω όρους.

Συγκεντρωτικά, παρατίθενται πιο κάτω οι υπό εξέταση όροι. Διευκρινίζεται ότι, ο τίτλος κάθε όρου, δηλαδή το ζήτημα που αυτός ρυθμίζει, καθώς και η αναφορά σε «Τράπεζα» στη θέση του ονόματος του συγκεκριμένου Συνεργατικού Πιστωτικού Ιδρύματος δόθηκαν από το Διευθυντή ΥΠΚ.

Εμπορικό έτος 360 μέρες

..... Ο τόκος υπολογίζεται στα ημερήσια χρεωστικά υπόλοιπα και για τον υπολογισμό του, οι μήνες θα λογαριάζονται προς όσες μέρες έχει ο καθένας αλλά θα λαμβάνεται σαν διαιρέτης το εμπορικό έτος που αποτελείται από 360 μέρες.

Καθορισμός επιτοκίου

Με ετήσιο κυμαινόμενο επιτόκιο που από τώρα και στο εξής θα αναφέρεται «το συνολικό επιτόκιο», το οποίο θα αποτελείται από το Ειδικό Βασικό Επιτόκιο της Τράπεζας και το οποίο θα καθορίζεται από την Τράπεζα από καιρού εις καιρό και το οποίο από τώρα και στο εξής θα αναφέρεται ως «το Ειδικό Βασικό Επιτόκιο», και την προσαύξηση η οποία επίσης θα καθορίζεται από την Τράπεζα και η οποία από τώρα και στο εξής θα αναφέρεται ως «το Περιθώριο».

Επιβάρυνση δανειολήπτη με δικαιώματα παροχής υπηρεσιών και/ή οποιαδήποτε άλλα έξοδα και δικαιώματα

Πέραν των πιο πάνω η Τράπεζα θα έχει το δικαίωμα να χρεώνει το δάνειο κατά την κρίση της με δικαιώματα παροχής υπηρεσιών και/ή με οποιαδήποτε άλλα έξοδα και δικαιώματα τα οποία θα γνωστοποιούνται στο χρεώστη.

Μονομερής μεταβολή επιτοκίων, δικαιωμάτων, υπηρεσιών

Η Τράπεζα δικαιούται να μεταβάλλει (είτε να αυξάνει είτε να μειώνει) κατά την κρίση της και οποτεδήποτε, μέσα στα πλαίσια της Νομοθεσίας, των νομισματικών και πιστωτικών κανόνων που ισχύουν κάθε φορά, των συνθηκών της αγοράς και της αξίας του χρήματος, το Βασικό Επιτόκιο, τις προσαυξήσεις, τα δικαιώματα παροχής υπηρεσιών και/ή άλλα τραπεζικά δικαιώματα και έξοδα και/ή να επιβαρύνει το λογαριασμό με δικαιώματα παροχής υπηρεσιών και/ή άλλα τραπεζικά δικαιώματα και έξοδα κατά την κρίση της αν η σχετική συμφωνία δεν προνοεί τέτοιες επιβαρύνσεις και η αλλαγή και/ή επιβολή αυτή θα είναι δεσμευτική για τον χρεώστη, που θα λαμβάνει γνώση με ανακοίνωση στον ημερήσιο τύπο ή ειδοποίηση με τον προσφορότερο κατά την κρίση της Τράπεζας τρόπο και θα ισχύει από την ημερομηνία που θα καθορίζεται στην ανακοίνωση η ειδοποίηση. Νοείται ότι σε τέτοια περίπτωση η Τράπεζα θα έχει δικαίωμα να διαφοροποιεί ανάλογα και την θέση αποπληρωμής του δανείου.

Άμεση εξόφληση

Μόλις το αναφερόμενο δάνειο ή οποιοδήποτε μέρος του ήθελε ζητηθεί από την Τράπεζα, θα καθίσταται απαιτητό και θα εξοφλείται και ο χρεώστης οφείλει να καταβάλει προς την Τράπεζα κάθε οφειλόμενο ποσό, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου, τόκου υπερημερίας, προμήθειας, δικαιωμάτων δαπανών και άλλων εξόδων. Παράληψη του χρεώστη να προβεί σε άμεση εξόφληση, θα δίδει το δικαίωμα στην Τράπεζα να απαιτήσει δικαστικώς ή άλλως πως την πληρωμή του χρέους πλέον τόκους, δικαστικά και άλλα έξοδα οποιασδήποτε φύσης μέχρι πλήρους και τελείας εξόφλησης με τα οποία θα δικαιούται να χρεώσει τον λογαριασμό του δανείου.

Γενικό δικαίωμα επισχέσεως

Νοείται ότι σε όλη τη διάρκεια των δοσοληψιών με την Τράπεζα και ως την πλήρη και τελεία εξόφληση όλων των ποσών που οφείλονται στην Τράπεζα, η Τράπεζα θα έχει για εξασφάλιση ή εγγύηση οποιωνδήποτε χρημάτων και υποχρεώσεων που οφείλονται σήμερα ή δυνατό να οφείλονται στο μέλλον από το χρεώστη προς την Εταιρεία ή προς υπό οποιονδήποτε κατάστημα της με οποιαδήποτε μορφή (είτε προσωπικά είτε μαζί με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο και με οποιανδήποτε άλλη ονομασία ή επωνυμία και είτε οι υποχρεώσεις αυτές έγιναν ή δυνατόν να γίνουν απαιτητές ή είναι άμεσες ή έμμεσες), γενικό δικαίωμα επισχέσεως (General Preferential Lien) πάνω σε κάθε και οποιοδήποτε ποσό χρημάτων, διαπραγματευσίμων τίτλων ή εγγράφων, όπως και πάνω στο ενεργητικό κάθε φύσης, που ανήκουν στο χρεώστη, τα οποία σε οποιαδήποτε στιγμή δυνατόν να περιέλθουν στην κατοχή, φύλαξη ή έλεγχο της Εταιρείας ή εάν διατηρεί καταστήματα οποιουδήποτε από τα καταστήματα της.

Χρέωση οποιουδήποτε λογαριασμού

Η Τράπεζα δικαιούται οποιανδήποτε στιγμή και χωρίς προειδοποίηση προς το χρεώστη να ενώνει ή να συνενώνει όλους ή οποιουσδήποτε από τους λογαριασμούς του χρεώστη μαζί με τις υποχρεώσεις του προς την Τράπεζα και να συμψηφίζει ή να μεταφέρει οποιοσδήποτε ποσό ή ποσά που θα βρίσκονταν στην πίστη του σε οποιοδήποτε λογαριασμό ή λογαριασμούς για εξόφληση μέρους ή όλων των υποχρεώσεων του χρεώστη οποιασδήποτε φύσης με βάση οποιοδήποτε λογαριασμό ή εξαιτίας οποιασδήποτε άλλου λόγου είτε οι υποχρεώσεις αυτές έγιναν απαιτητές είτε ενδέχεται να καταστούν απαιτητές, είτε είναι άμεσες ή έμμεσες είτε είναι προσωπικές ή αλληλέγγυες ή κοινές με άλλο πρόσωπο ή άλλα πρόσωπα.

Πρόωρη αποπληρωμή

Η Τράπεζα δύναται (χωρίς να έχει οποιαδήποτε υποχρέωση) να συμφωνήσει και να επιτρέψει στον χρεώστη να εξοφλήσει πρόωρα το δάνειο νοουμένου ότι ο χρεώστης το ζητήσει γραπτώς από την Τράπεζα, δίνοντας προειδοποίηση δεκαπέντε (15) ημερών. Η ειδοποίηση αυτή θα είναι αμετάκλητη. Εάν η Τράπεζα επιτρέψει στο χρεώστη να εξοφλήσει πρόωρα το δάνειο η αποπληρωμή θα υπόκειται σε τέτοιους όρους ως θα ζητήσει η Τράπεζα συμπεριλαμβανομένης (χωρίς περιορισμό) της υποχρέωσης αποζημίωσης της Τράπεζας από το χρεώστη για οποιαδήποτε έξοδα, δαπάνες, ζημιές, απώλειες ή υποχρεώσεις (συμπεριλαμβανομένης απώλειας κέρδους) που μπορεί να υποστεί ή να επιβαρυνθεί η Τράπεζα ως αποτέλεσμα της αποπληρωμής αυτής.

Ειδοποίηση τράπεζας προς δανειολήπτη

Κάθε ειδοποίηση που έχει σχέση με το έγγραφο αυτό μπορεί να δοθεί στον πελάτη με συνηθισμένο ταχυδρομείο, ή ιδιόχειρα, στη διεύθυνση που δηλώνεται στο έγγραφο αυτό ή σε οποιαδήποτε νέα διεύθυνση που θα δώσει ο πελάτης στην Τράπεζα ή στην τελευταία γνωστή του διεύθυνση. Η παραλαβή της σχετικής ειδοποίησης θα τεκμαίρεται αμάχητα ότι έγινε μετά την πάροδο επτά ημερών από την ταχυδρόμηση της. Προκειμένου περί ειδοποιήσεων, αναφορικά με την διαφοροποίηση του επιτοκίου ή των άλλων εξόδων ή του τρόπου υπολογισμού των, η ειδοποίηση θα είναι δυνατόν να γίνεται δια δημοσίευσης σχετικής ανακοίνωσης που θα δημοσιευθεί σε δύο τουλάχιστο εφημερίδες παγκύπριας κυκλοφορίας και η σχετική ειδοποίηση θα τεκμαίρεται αμάχητα ως να έχει κοινοποιηθεί στον πελάτη μετά την πάροδο 24 ωρών από την σχετική δημοσίευση.

Παραπομπή σε διαιτησία

Ο χρεώστης αναγνωρίζει και αποδέχεται το δικαίωμα της Τράπεζας για παραπομπή του ιδίου ή των εγγυητών του σε διαιτησία σύμφωνα με τις διατάξεις του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμου χωρίς τούτο να υποδηλώνει ότι αποκλείει την Τράπεζα να επιλέξει αντί διαιτησίας την παραπομπή του στα πολιτικά δικαστήρια.

Γνώση του περιεχομένου της σύμβασης από τον καταναλωτή

Ο χρεώστης δηλώνει ότι κατανοεί πλήρως το δικαίωμα του να επισκοπήσει όλες τις όψεις της παρούσας συμφωνίας με δικηγόρο της εκλογής του, ότι είχε την ευκαιρία να συμβουλευθεί δικηγόρο της εκλογής του, ότι έχει προσεκτικά αναγνώσει και πλήρως κατανοήσει όλες τις πρόνοιες της παρούσας συμφωνίας και ότι ελεύθερα, εγνωσμένα και εθελούσια συμβάλλεται και υπογράφει την παρούσα συμφωνία.

Τροποποίηση όρων που αναφέρονται στην αποπληρωμή του δανείου

Νοείται ότι η Τράπεζα θα έχει το δικαίωμα κατά την απόλυτη κρίση της να δίνει παρατάσεις και να δέχεται αποπληρωμές έναντι οποιασδήποτε δόσης που κατέστη πληρωτέα και/ή να τροποποιεί όλους ή οποιουσδήποτε από τους όρους που αναφέρονται στην αποπληρωμή του αναφερόμενου δανείου με σχετική ειδοποίηση στο χρεώστη.

Περιπτώσεις καταγγελίας της σύμβασης από την Τράπεζα

Η Τράπεζα έχει το δικαίωμα τερματισμού της παρούσας συμφωνίας, και να απαιτήσει εξόφληση του δανείου ή οποιουδήποτε υπολοίπου του, οποτεδήποτε συμβεί οποιοδήποτε από τα πιο κάτω γεγονότα:

- (i) όταν ο χρεώστης παραβεί οποιοδήποτε όρο της παρούσας συμφωνίας,*
- (ii) όταν ο χρεώστης παραλείψει να καταβάλει οποιαδήποτε ποσά προς την Τράπεζα βάσει της παρούσας ή άλλης σύμβασης,*
- (iii) όταν οποιαδήποτε παράσταση, δήλωση ή εγγύηση, γραπτή ή προφορική που έχει γίνει από το χρεώστη προς την Τράπεζα για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας είναι ή καθίσταται αναληθής ή έχει γίνει παράτυπα ή είναι άκυρη ή ακυρώσιμη,*
- (iv) αν ο χρεώστης ή ο ενυπόθηκος οφειλέτης ή οποιοσδήποτε εγγυητής έχει πτωχεύσει ή εκκρεμεί αίτηση εναντίον του για την κήρυξη σε πτώχευση ή δικαστική διαδικασία η οποία δύναται να επηρεάσει την ικανότητά του αποπληρωμής των χρεών του σε οποιοδήποτε πιστωτή του,*
- (v) αν ο χρεώστης ή ο ενυπόθηκος οφειλέτης ή οποιοσδήποτε εγγυητής αποβιώσει,*
- (vi) αν έχει εκδοθεί ένταλμα εκποίησης της κινητής του περιουσίας ή ένταλμα ή Δικαστική Απόφαση για την πώληση ακίνητης ιδιοκτησίας του χρεώστη ή του ενυπόθηκου οφειλέτη ή οποιουδήποτε εγγυητή*
- (vii) αν επισυμβεί οποιοδήποτε γεγονός το οποίο δύναται να επηρεάσει τυχόν εξασφαλίσεις ή εγγυήσεις που δόθηκαν ή έχει συμφωνηθεί να δοθούν προς όφελος της Τράπεζας για το αναφερόμενο δάνειο*
- (viii) αν προκύψει οποιοσδήποτε άλλος σοβαρός λόγος.*

Μόλις το πιο πάνω δάνειο ή οποιοδήποτε μέρος του ζητηθεί από την Τράπεζα σύμφωνα με την παρούσα πρόνοια, η Τράπεζα θα έχει το δικαίωμα, παρέχοντας τις νόμιμες ειδοποιήσεις, όπου απαιτείται από τον Περί Καταναλωτικής Πίστης Νόμο, να απαιτήσει άμεση πληρωμή του δανείου και κάθε οφειλόμενο ποσό από το χρεώστη δυνάμει του παρόντος δανείου θα καθίσταται απαιτητό και πληρωτέο και θα εξοφλείται και ο χρεώστης υποχρεούται να πληρώσει προς την Τράπεζα κάθε οφειλόμενο ποσό

συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου, Ειδικού Βασικού Επιτοκίου, Περιθωρίου, Τόκου Υπερμερείας, προμήθειας, δικαιωμάτων, δαπανών και άλλων εξόδων. Παράλειψη του χρεώστη να προβεί σε άμεση εξόφληση, δίδει το δικαίωμα στη Τράπεζα να απαιτήσει δικαστικώς ή άλλως πως την πληρωμή του χρέους πλέον τόκους, πλέον δικαστικά και άλλα έξοδα οποιασδήποτε φύσης μέχρι πλήρους και τελείας εξόφλησης με τα οποία θα δικαιούται να χρεώσει το λογαριασμό του δανείου».

1.1 Θέσεις Τράπεζας

Η Τράπεζα, μέσω του δικηγόρου της, υπέβαλε τις θέσεις και απόψεις της σε σχέση με τους υπό εξέταση όρους σε επιστολές της ημερομηνίας 10/4/2017 και 09/10/2017. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της, ο Διευθυντής ΥΠΚ στερείται δικαιοδοσίας εξέτασης των εν λόγω παραπόνων καθότι οι «επιχειρήσεις» με τις οποίες έχουν συμβληθεί οι παραπονούμενοι έχουν από την 21/07/2017 διαλυθεί και δεν υφίστανται πλέον.

Περαιτέρω, είναι η θέση της Τράπεζας ότι δεν μπορεί να της καταλογισθεί υπαιτιότητα από το Διευθυντή ΥΠΚ, τη στιγμή που το μόνο που έκανε ήταν να συμμορφωθεί με διάταγμα άλλου κυβερνητικού οργάνου (διάταγμα που εξέδωσε ο Έφορος Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών), το οποίο υπάγεται και ελέγχεται από τον ίδιο προϊστάμενο, ήτοι τον Υπουργό Εμπορίου, ως επίσης και να συμμορφωθεί με το άρθρο 49ΣΤ του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμου του 1985 (Ν22/85).

Επιπλέον, η Τράπεζα αναφέρει ότι κάποιες εκ των υπό εξέταση συμβάσεων, είτε έχουν εξοφληθεί και ως εκ τούτου έπαυσαν να ισχύουν, είτε έχουν τερματιστεί την 12/05/2015 από τους δανειολήπτες δια σχετικής επιστολής των δικηγόρων τους. Η Τράπεζα ισχυρίζεται ότι από την ημερομηνία τερματισμού τους, οι προαναφερόμενες συμφωνίες έχασαν την ισχύ τους και έπαυσαν να αποτελούν πηγή συμβατικών δικαιωμάτων για οποιοδήποτε από τα μέρη, παραπέμποντας στην υπόθεση *Σωκράτους ν Σιακατίδη (2004) 1 Α.Α.Δ.1390*.

Η Τράπεζα επίσης αναφέρει ότι κάποια δάνεια που είχαν παραχωρηθεί σε πελάτες της είχαν χρηματοδοτηθεί από το δάνειο που έλαβε από την τότε Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, ως μέρος των χρημάτων που κατανεμήθηκαν από την Κυβέρνηση στο Συνεργατισμό από την έκδοση 3ετών Ειδικών Κυβερνητικών Τίτλων (χρεογράφων) και ήταν περιορισμένου αριθμού (περίπου 28 στο σύνολο) και αφορούσαν αποκλειστικά στεγαστικά δάνεια και/ή δάνεια προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η Τράπεζα δεν αποδέχεται την οποιαδήποτε παραβίαση του Νόμου και ισχυρίζεται, μεταξύ άλλων, ότι για να μπορέσει ο Διευθυντής ΥΠΚ να οδηγηθεί σε εύρημα καταχρηστικότητας στη βάση του άρθρου 5(1) του Νόμου είναι απαραίτητο να καταρριφθεί και η ύπαρξη καλής πίστης εκ μέρους της Τράπεζας, ενώ δεν έχει γίνει καμία αναφορά από τον Διευθυντή ΥΠΚ, σε σχέση με μαρτυρία η οποία να καταδεικνύει κακοπιστία εκ μέρους της Τράπεζας στην

βάση του άρθρου 5(2) του Νόμου και των παραγόντων που λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα μιας ρήτρας. Προς υποστήριξη των πιο πάνω, η Τράπεζα παραπέμπει στην υπόθεση *Frakapor Courier Ltd, πρώην Frakapor Courier Ltd κ.α. ν. Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρεία Λτδ., Πολιτική Έφεση Αρ. 9/2011, 15/6/2016*, παραθέτοντας σχετικό απόσπασμα της απόφασης.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της Τράπεζας, τα γεγονότα που συνιστούν τα υπό εξέταση παράπονα αποδεικνύουν σαφέστατα την κακοπιστία των παραπονούμενων, οι οποίοι καταχρηστικά εκμεταλλεύονται την ενώπιον του Διευθυντή ΥΠΚ διαδικασία για την επιδίωξη αλλότριων σκοπών.

Η Τράπεζα επίσης τονίζει ότι θεωρεί λανθασμένη την προσέγγιση του Διευθυντή ΥΠΚ να εξετάσει συλλογικά τους όρους των υπό εξέταση συμβάσεων, καθώς οι εν λόγω όροι διαφέρουν, ενώ οι υπό εξέταση συμβάσεις δεν είναι πανομοιότυπες. Καταληκτικά, η Τράπεζα δεν αποδέχεται ότι οι υπό εξέταση συμβάσεις περιέχουν οποιοσδήποτε καταχρηστικές ρήτρες, ενώ παραθέτει αναλυτικά τις θέσεις της επί των ισχυρισμών του Διευθυντή ΥΠΚ.

Συγκεκριμένα, αναφορικά με τον όρο «*Εμπορικό έτος 360 μέρες*», η Τράπεζα ισχυρίζεται παραπέμποντας στην υπόθεση *Archbold Investments Ltd και Άλλοι ν Λαϊκής Κυπριακής Τράπεζας Λτδ (2006) 1 Α.Α.Δ 108*, ότι η μέθοδος υπολογισμού του τόκου στη βάση του εμπορικού έτους που αποτελείται από 360 ημέρες σύμφωνα με τη συμφωνία μεταξύ των μερών δεν είναι παράνομη και ότι εν πάση περιπτώσει η εισαγωγή στο άρθρο 5 της πρόνοιας περί καταχρηστικότητας των ρητρών με τις οποίες υπολογίζεται το επιτόκιο και περιγράφεται ο τρόπος υπολογισμού του επιτοκίου στη βάση των 360 ημερών ή άλλου αριθμού ημερών αντί στη βάση των 360 ή 366 ημερών σε περίπτωση δίσεκτου έτους, τέθηκε σε ισχύ σε χρόνο μεταγενέστερο της υπογραφής των υπό εξέταση συμβάσεων.

Σχετικά με τους όρους «*Καθορισμός επιτοκίου*», «*Επιβάρυνση δανειολήπτη με δικαιώματα παροχής υπηρεσιών και/ή οποιαδήποτε άλλα έξοδα και δικαιώματα*», «*Μονομερής μεταβολή επιτοκίων, δικαιωμάτων, υπηρεσιών*» και «*Ειδοποίηση τράπεζας προς δανειολήπτη*», η Τράπεζα υποστηρίζει ότι οι εν λόγω όροι είναι διατυπωμένοι με σαφή και κατανοητό τρόπο. Η Τράπεζα διαφωνεί με τη θέση του Διευθυντή ΥΠΚ περί αδιαφάνειας των πιο πάνω όρων, ισχυριζόμενη ότι το ύψος του επιτοκίου, ο τρόπος υπολογισμού του και ο χρόνος είσπραξης ή χρέωσης του λογαριασμού του οφειλέτη καθορίζονται και αναλύονται με σαφήνεια, καταλήγοντας ότι ο όρος που αφορά τον καθορισμό του επιτοκίου είναι απόλυτα σαφής και κατανοητός. Επίσης, η Τράπεζα ισχυρίζεται ότι δεν είχε υποχρέωση να ενημερώνει τους πελάτες της ως προς τη μέθοδο και τα κριτήρια που θα χρησιμοποιήσει για να καθορίσει το επιτόκιο αλλά ούτε και τις παραμέτρους που θα λάβει υπ' όψιν για τη χρονική συχνότητα αλλαγής του εν λόγω επιτοκίου ούτε και το χρόνο και τα κριτήρια υπολογισμού της προσαύξησης. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της, πάντοτε παρείχε επαρκείς επεξηγήσεις στους πελάτες της για τον καθορισμό του επιτοκίου.

Περαιτέρω, από το λεκτικό του όρου «*Μονομερής μεταβολή επιτοκίων, δικαιωμάτων, υπηρεσιών*» προκύπτει σαφέστατα ότι η Τράπεζα αυξάνει, αλλά και μειώνει τα επιτόκια και λοιπές χρεώσεις των δανείων πάντοτε μέσα στο πλαίσιο της νομοθεσίας, των νομισματικών και εκάστοτε πιστωτικών κανόνων, των συνθηκών της αγοράς και της αξίας του χρήματος και ότι οι καταναλωτές είχαν πλήρη επίγνωση κατά τη σύναψη των δανείων τους ότι το επιτόκιο του λογαριασμού τους δε θα παρέμενε το ίδιο, αλλά θα αυξομειωνόταν ανάλογα, ως ρητά αναφέρεται στον όρο «*Μονομερής μεταβολή επιτοκίων, δικαιωμάτων, υπηρεσιών*».

Αναφορικά με τον όρο «*Επιβάρυνση δανειολήπτη με δικαιώματα παροχής υπηρεσιών και/ή οποιαδήποτε άλλα έξοδα και δικαιώματα*» η Τράπεζα διατυπώνει τη διαφωνία της με τη θέση του Διευθυντή ΥΠΚ ότι οι χρεώσεις για έξοδα και λοιπές δαπάνες αντιπροσωπεύουν τις δαπάνες της Τράπεζας για την εκπλήρωση της υποχρέωσης της προς τον καταναλωτή. Θέση της Τράπεζας είναι ότι οι εν λόγω χρεώσεις συμπεριλαμβάνονται και αφορούν το αντάλλαγμα που οι καταναλωτές συμφώνησαν να καταβάλουν για τη δανειοδότηση αυτών από τη Τράπεζα και άρα δεν επιτρέπεται αμφισβήτηση του θεμιτού χαρακτήρα τους, ενώ οι καταναλωτές ήταν πάντοτε ενήμεροι για τα ποσά που χρεώνονταν κατά τη σύναψη της σύμβασης και κατά τη διάρκεια αυτής. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της Τράπεζας, οι δανειολήπτες ήταν ελεύθεροι να ενεργοποιήσουν τις πρόνοιες για πρόωρη αποπληρωμή του δανείου τους σε περίπτωση διαφωνίας με τις οποιοσδήποτε χρεώσεις. Προς υποστήριξη των πιο πάνω ισχυρισμών της η Τράπεζα παραπέμπει στις υποθέσεις *Συρίμη Μαρία ν. Παγκυπριακή Χρηματοδοτήσεις Δημόσια Εταιρεία Λτδ (2010) 1. Α.Α.Δ. 1131* και *Γιώργος Κουλλαπής ν Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου) Λτδ, Πολιτική Έφεση Αρ. 141/2010, 13/11/2015*. Περαιτέρω, σε σχέση με τις ειδοποιήσεις, η Τράπεζα υποβάλλει ότι οι πρόνοιες των υπό εξέταση συμβάσεων δίδουν επιλογές στη Τράπεζα για τους αποδεκτούς τρόπους επίδοσης μιας ειδοποίησης με σκοπό να φέρουν εις γνώση την ειδοποίηση στον καταναλωτή, σύμφωνα πάντα και με το άρθρο 3 του Περί Ελευθεροποίησης του Επιτοκίου και Συναφών Θεμάτων Νόμου του 1999, το οποίο καθορίζει την υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων για διαφάνεια στις χρεώσεις τους

Σχετικά με τους όρους «*Άμεση Εξόφληση*» και «*Γενικό Δικαίωμα Επισχέσεως*», η Τράπεζα διαφωνεί με τη θέση του Διευθυντή ότι αφορούν αιφνιδιαστικές ρήτρες. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα αναφέρει ότι τα οφειλόμενα προς την Τράπεζα ποσά είναι γνωστά στους καταναλωτές από τις καταστάσεις των λογαριασμών οι οποίες τους αποστέλλονται και σε κάθε περίπτωση αποτελούν το συμφωνηθέν αντάλλαγμα της Τράπεζας και όχι τα οποιαδήποτε έξοδα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της Τράπεζας.

Σύμφωνα με την Τράπεζα, ο όρος «*Άμεση Εξόφληση*» εντάσσει στο περιεχόμενο της σύμβασης τον κανόνα του Δικαίου των Συμβάσεων ότι εάν υπάρχει παράβαση σύμβασης το αναίτιο μέρος έχει δικαίωμα τερματισμού της σύμβασης και λήψης μέτρων για ανάκτηση της ζημιάς του, ενώ ο όρος «*Γενικό Δικαίωμα Επισχέσεως*» αφορά το αναγνωρισμένο από τη νομολογία τραπεζιτικό δικαίωμα επίσχεσης και συμψηφισμού που απορρέει από τη σχέση

Τράπεζας και πελάτη ως στην υπόθεση *Αντωνίου ν The Cyprus Popular Bank Ltd (1994) 1 Α.Α.Δ. 720*. Ως εκ των άνω, είναι η θέση της Τράπεζας ότι η ύπαρξη των πιο πάνω όρων εξυπηρετεί τους σκοπούς της καλής πίστης, εφόσον με τον τρόπο αυτό τίθενται υπόψη του καταναλωτή τα εκ του νόμου απορρέοντα δικαιώματα της Τράπεζας ώστε να μην επέλθει σε αυτόν αιφνιδιασμός.

Αναφορικά με τον όρο «*Χρέωση οποιουδήποτε λογαριασμού*», η Τράπεζα θεωρεί ότι ο εν λόγω όρος, άρρηκτα συνδεδεμένος με τον όρο «*Γενικό Δικαίωμα Επίσχεσης*», πραγματεύεται το αναγνωρισμένο από τη νομολογία τραπεζικό δικαίωμα επίσχεσης και συμψηφισμού που απορρέει από τη σχέση Τράπεζας και πελάτη και ως προς τούτο κάνει σχετική αναφορά στην υπόθεση *Αντωνίου ν The Cyprus Popular Bank Ltd (1994) 1 Α.Α.Δ. 720*).

Σε σχέση με τον όρο «*Παραπομπή σε διαιτησία*», η Τράπεζα θεωρεί ότι ο εν λόγω όρος εξαιρείται από την εφαρμογή του Νόμου βάσει του άρθρου 4(ε)(i) αυτού, καθότι ενσωματώθηκε για σκοπούς συμμόρφωσης με το άρθρο 52 του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμου του 1985 (22/1985). Εν πάση περιπτώσει, η Τράπεζα θεωρεί ότι ο υπό εξέταση όρος δεν στερεί από τον καταναλωτή το δικαίωμα να προσφύγει δικαστικώς. Σημειώνει επίσης ότι το προαναφερθέν άρθρο 52, κατόπιν σχετικής τροποποίησης, δίδει το δικαίωμα τόσο στην Τράπεζα όσο και στους καταναλωτές να αποτείνονται είτε στον Έφορο Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών, είτε να προσφεύγουν στο Δικαστήριο προς επίλυση των διαφορών τους, ενώ παράλληλα, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι καταναλωτές δύναται να αποταθούν και στον Φορέα Εξώδικης Επίλυσης Διαφορών Χρηματοοικονομικής Φύσεως.

Όσον αφορά τον όρο «*Πρόωρη αποπληρωμή*», η Τράπεζα ανέφερε ότι τα δάνεια παραχωρούνται με σκοπό την εξασφάλιση κέρδους με τρόπο ώστε να μπορεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της προς τους καταναλωτές και λοιπούς πιστωτές. Το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης, χωρίς αποζημίωση για τη προκληθείσα ζημία, δημιουργεί υπέρμετρη διατάραξη της ισορροπίας σε βάρος της Τράπεζας, αφού επηρεάζει αρνητικά τις προβλέψεις της, ενώ της αποστερεί σημαντική πηγή εισοδημάτων. Περαιτέρω, η Τράπεζα ισχυρίζεται ότι ο καταναλωτής γνωρίζει ότι σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης δε θα επιβαρυνθεί με περαιτέρω κόστος πέραν του συμφωνηθέντος με την Τράπεζα. Συγκεκριμένα, όταν ο δανειολήπτης αιτηθεί την πρόωρη εξόφληση δανείου, η Τράπεζα τον ενημερώνει σχετικά με το συνολικό κόστος της πρόωρης εξόφλησης και ο δανειολήπτης αποφασίζει ανάλογα αν θα προχωρήσει με την πρόωρη εξόφληση ή όχι.

Αναφορικά με τον όρο «*Γνώση του περιεχομένου της σύμβασης από τον καταναλωτή*», η Τράπεζα επισημαίνει ότι πάντα παραδίδει στους πελάτες της τη σύμβαση για να τη διαβάσουν πριν προχωρήσουν σε υπογραφή της και τους ενημερώνει ότι έχουν κάθε δικαίωμα να συμβουλευθούν δικηγόρο της επιλογής τους, ώστε να τους επεξηγηθούν πλήρως οι όροι της σύμβασης και να γνωρίζουν επακριβώς τι υπογράφουν.

Σε ό,τι αφορά τον όρο «Τροποποίηση όρων που αναφέρονται στην αποπληρωμή του δανείου», η Τράπεζα ισχυρίζεται ότι ο όρος αυτός αναφέρεται στις περιπτώσεις που ο δανειολήπτης θα αιτηθεί την τροποποίηση των όρων αποπληρωμής για συγκεκριμένους λόγους και σε αυτές τις περιπτώσεις είναι δικαίωμα της Τράπεζας αν θα αποδεχθεί ή θα απορρίψει το σχετικό αίτημα.

Σε σχέση με τον όρο «Περιπτώσεις καταγγελίας της σύμβασης από την Τράπεζα», η Τράπεζα θεωρεί ότι είναι απόλυτα σύμφωνος με την απαίτηση της καλής πίστης και δεν είναι καταχρηστικός. Σύμφωνα με την Τράπεζα, η συγκεκριμένη ρήτρα εφαρμόζεται στην περίπτωση παράβασης των όρων της σύμβασης από τους δανειολήπτες. Σε περίπτωση που οποιοσδήποτε δανειολήπτης αντιμετωπίζει δυσκολίες στην αποπληρωμή του δανείου του, τότε δύναται να αιτηθεί την αναδιάρθρωση του δανείου του και η Τράπεζα, ενεργώντας όπως ισχυρίζεται, στα πλαίσια της καλής πίστης αλλά και των σχετικών Οδηγιών που εξέδωσε η Κεντρική Τράπεζα, δύναται να συμφωνήσει με το συγκεκριμένο δανειολήπτη την παράταση της αποπληρωμής του δανείου του ή την αναστολή πληρωμής δόσεων, ανάλογα με το αίτημά του.

Ως εκ των άνω και αφού λήφθησαν υπόψη όλα τα τεκμήρια και οι θέσεις της Τράπεζας, ο Διευθυντής ΥΠΚ προχώρησε στην ολοκλήρωση της έρευνας και στην έκδοση της παρούσας απόφασης.

2. Αρμοδιότητα του Διευθυντή ΥΠΚ

Έργο του Διευθυντή ΥΠΚ είναι, μεταξύ άλλων, ο έλεγχος καταχρηστικότητας των συμβάσεων μεταξύ «προμηθευτών» και «καταναλωτών» στη βάση του Νόμου περί Καταχρηστικών Ρητρών, είτε κατόπιν υποβολής συγκεκριμένων παραπόνων από καταναλωτές είτε αυτεπάγγελτα. Ο Νόμος ενσωματώνει στο κυπριακό δίκαιο την Οδηγία 93/13/ΕΟΚ (εφεξής «η Οδηγία»). Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στα εδάφια (1), (2) και (3) του Άρθρου 9 του Νόμου:

(1) Ο Διευθυντής έχει καθήκον να εξετάζει κατόπιν υποβολής παραπόνου ή και αυτεπάγγελτα κατά πόσο οποιαδήποτε συμβατική ρήτρα που προορίζεται για γενική χρήση είναι καταχρηστική.

(2) Όταν, ύστερα από εξέταση που διενεργείται σύμφωνα με το εδάφιο (1) σχετικά με οποιαδήποτε συμβατική ρήτρα, ο Διευθυντής θεωρήσει ότι αυτή είναι καταχρηστική, δύναται, αν το θεωρήσει σκόπιμο, να ζητήσει με αίτηση του προς το Δικαστήριο την έκδοση απαγορευτικού διατάγματος, περιλαμβανομένου και προσωρινού διατάγματος, εναντίον οποιουδήποτε προσώπου το οποίο, κατά την κρίση του, χρησιμοποιεί ή εισηγείται τη χρήση τέτοιων ρητρών σε συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές.

(3) Ο Διευθυντής δύναται, αν το θεωρήσει σκόπιμο, να λάβει υπόψη του οποιαδήποτε ανάληψη δέσμευσης που δόθηκε προς αυτόν από πρόσωπο ή εκ μέρους οποιουδήποτε προσώπου, αναφορικά με τη συνεχιζόμενη χρήση τέτοιων ρητρών σε συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές.

2.1. Προστασία συλλογικών συμφερόντων καταναλωτών

Ο έλεγχος που πραγματοποιεί ο Διευθυντής ΥΠΚ δεν περιορίζεται σε συγκεκριμένο παράπονο καταναλωτή, αλλά αφορά την παροχή γενικής προστασίας στο καταναλωτικό κοινό, πάντοτε στο πλαίσιο που ορίζει ο Νόμος. Ως εκ τούτου, η έκταση του ελέγχου που πραγματοποιεί ο Διευθυντής ΥΠΚ δεν αφορά αποκλειστικά τους ισχυρισμούς όπως διατυπώνονται στα υπό εξέταση παράπονα, αλλά δύναται αυτεπαγγέλτως να επεκταθεί στην εξέταση οποιασδήποτε ρήτρας της σύμβασης που έχει υπογράψει ο παραπονούμενος και/ή σε οποιαδήποτε σύμβαση του πωλητή ή προμηθευτή η οποία απευθύνεται σε καταναλωτές.

Κατά συνέπεια, ο Διευθυντής ΥΠΚ εξετάζει την ενώπιον του υπόθεση υπό το πρίσμα της συλλογικής προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών, ενώ σε καμία περίπτωση δεν υποκαθιστά το δικαστή της ατομικής διαφοράς. Άρα, δε λαμβάνονται υπ' όψιν οι λεπτομέρειες των ατομικών περιστάσεων, εφόσον δεν είναι γενικεύσιμες και άρα χρήσιμες για τη συλλογική προστασία των καταναλωτών.

Ως εκ τούτου, οι διάφορες αιτιάσεις της Τράπεζας όσον αφορά τις περιπτώσεις των δανείων που είχαν χρηματοδοτηθεί από δανεισμό από την τότε Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα ως μέρος των χρημάτων που κατανεμήθηκαν στο Συνεργατισμό από την έκδοση κυβερνητικών χρεογράφων, δεν δύναται να ληφθούν υπ' όψιν από το Διευθυντή ΥΠΚ εφόσον, κατόπιν εξέτασης, διαπιστώθηκε ότι οι όροι των εν λόγω δανειακών συμβάσεων, είτε ήταν πανομοιότυποι με τους όρους των άλλων εξεταζόμενων συμβάσεων, είτε επέφεραν ακριβώς το ίδιο αποτέλεσμα. Κατά συνέπεια δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο συμπερίληψης τους και σε μελλοντικές συμβάσεις.

Παράλληλα, κρίσιμο στοιχείο για τη διαμόρφωση της τελικής απόφασης του Διευθυντή ΥΠΚ αποτελεί το κατά πόσο οι υπό εξέταση όροι εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται σε συμβάσεις οι οποίες συνάπτονται με καταναλωτές. Επομένως, κρίσιμο στοιχείο για την εξέταση αποτελεί το κατά πόσο οι εξεταζόμενοι όροι παρήγαγαν κατά το παρελθόν, παράγουν επί του παρόντος ή δύναται να παραγάγουν στο μέλλον δυσμενείς έννομες συνέπειες για τους καταναλωτές, κατά παράβαση των διατάξεων του Νόμου. Συνεπώς, το κατά πόσο συγκεκριμένοι συμβατικοί όροι χρησιμοποιήθηκαν σε βάρος παραπονούμενων ή δεν χρησιμοποιούνται πλέον σε νέες συμβάσεις του προμηθευτή με άλλους καταναλωτές, δεν ασκεί έννομη επιρροή κατά τον έλεγχο των όρων αυτών από τον Διευθυντή της ΥΠΚ, εφόσον οι όροι εξακολουθούν να υφίστανται και/ή να χρησιμοποιούνται στις παλαιότερες συμβάσεις (πρβλ. *Competition and Markets Authority UK, Unfair Contract Terms Guidance, 2015, παρ. 2.19*, όπου διευκρινίζεται ότι η εκτίμηση περί καταχρηστικότητας των όρων

αφορά τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των μερών και εστιάζει σε δυνητικά και όχι σε πραγματικά αποτελέσματα).

Επομένως, δεν ευσταθεί ο ισχυρισμός της Τράπεζας ότι ο Διευθυντής ΥΠΚ στερείται εξουσίας διερεύνησης συγκεκριμένων συμβάσεων και/ή παραπόνων, επειδή δεν υφίσταται πλέον το Συνεργατικό Ίδρυμα με το οποίο συνήψαν αρχικά τη σύμβαση οι εκάστοτε παραπονούμενοι. Οι εργασίες των Συνεργατικών Ιδρυμάτων έχουν μεταβιβαστεί στη Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα Λτδ, περιλαμβανομένων όλων των σχετικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων τους από τις δανειακές συμβάσεις, οι δε συμβάσεις εξακολουθούν να είναι σε ισχύ.

2.2 Έννομα αποτελέσματα της διά νόμου συγχώνευσης Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων (ΣΠΙ)

Τα ΣΠΙ (μεταφέρουσες εταιρείες) έχουν συγχωνευθεί με τη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα ΛΤΔ (αποδεχόμενη εταιρεία) και το νέο όνομα της Τράπεζας άλλαξε σε Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα Λτδ. Για το λόγο αυτό ακυρώθηκε η εγγραφή τους και έχουν διαλυθεί από τις 21/07/2017. Σύμφωνα με το άρθρο 49ΣΤ του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμου, η εγγραφή της συμφωνίας συγχώνευσης από τον Έφορο Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών την 21/07/2017 (με έναρξη ισχύος της μεταφοράς την 01/07/2017) αποτελεί επαρκή απόδειξη της μεταφοράς όλων των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού των μεταφεροσών εταιρειών στην αποδεχόμενη εταιρεία. Περαιτέρω, αποδεικνύει ότι η αποδεχόμενη εταιρεία διαδέχεται τις μεταφέρουσες εταιρείες εξ ολοκλήρου σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και ότι όλες οι πράξεις, τα συμβόλαια και τα άλλα έγγραφα τους θα συνεχίσουν να ισχύουν.

Κατ' επέκταση, το γεγονός ότι τα νομικά πρόσωπα με τα οποία έχουν συμβληθεί οι παραπονούμενοι έχουν διαλυθεί και δεν υφίστανται πλέον, δεν κωλύει την αρμοδιότητα του Διευθυντή ΥΠΚ εναντίον της Τράπεζας. Η οποιαδήποτε διαφορετική ερμηνεία θα οδηγούσε στο άτοπο αποτέλεσμα να εκφεύγουν του οποιουδήποτε ελέγχου οι εκχωρηθείσες συμβάσεις, γεγονός που θα υπονόμει την πρακτική αποτελεσματικότητα του ενωσιακού δικαίου. Εξάλλου, σχετική ανακοίνωση, ημερομηνίας 25/07/2017, της ίδιας της Τράπεζας επιβεβαιώνει τα ανωτέρω και αντικρούει τον ισχυρισμό της Τράπεζας ότι ο Διευθυντής ΥΠΚ στερείται δικαιοδοσίας να εξετάσει τα παράπονα καθότι τα νομικά πρόσωπα με τα οποία έχουν συμβληθεί οι παραπονούμενοι έχουν διαλυθεί και δεν υφίστανται πλέον.

Η Τράπεζα ισχυρίζεται ότι υποχρεώθηκε να υπεισέλθει στα συμβατικά δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των πρώην Συνεργατικών Ιδρυμάτων βάσει του άρθρου 49ΣΤ του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμου του 1985 (22/1985) και βάσει της σχετικής ανακοίνωσης ημερομηνίας 21/7/2017 του Εφόρου Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών. Οι συμβατικοί όροι δεν είχαν διατυπωθεί από την ίδια την Τράπεζα ούτε συνήφθησαν από αυτή. Άρα, οι υπό κρίση συμβατικοί όροι εμπίπτουν στην εξαίρεση του άρθρου 4(ε)(i) του Νόμου, σύμφωνα με

το οποίο εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Νόμου οι ρήτρες που ενσωματώθηκαν με σκοπό τη συμμόρφωση με νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Επιπλέον, η Τράπεζα επικαλείται το άρθρο 50 των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου (158(I)/1999), το οποίο προνοεί ότι οι αρχές της χρηστής διοίκησης επιβάλλουν στα διοικητικά όργανα, κατά την άσκηση της διακριτικής τους εξουσίας, να ενεργούν σύμφωνα με το περί δικαίου αίσθημα, ώστε κατά την εφαρμογή των σχετικών νομοθετικών διατάξεων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση να αποφεύγονται ανεπιεικείς και άδικες λύσεις.

Η διάταξη του άρθρου 4(ε)(i) του Νόμου αντιστοιχεί στη διάταξη του άρθρου 1(2) της Οδηγίας. Το νόημα και ο σκοπός της διάταξης επεξηγούνται πλήρως στην αιτιολογική σκέψη 13 της Οδηγίας σύμφωνα με την οποία:

«Οι νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών που καθορίζουν, άμεσα ή έμμεσα, τους όρους των συμβάσεων με τους καταναλωτές θεωρείται ότι δεν περιέχουν καταχρηστικές ρήτρες- ότι, κατά συνέπεια, δεν χρειάζεται να υπάγονται στις διατάξεις της παρούσας οδηγίας οι ρήτρες που απηχούν νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου καθώς και αρχές ή διατάξεις διεθνών συμβάσεων, στις οποίες έχουν προσχωρήσει τα κράτη μέλη ή η Κοινότητα- ότι, γι' αυτό τον λόγο, η έκφραση "νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου" που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 καλύπτει τους κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται κατά νόμο μεταξύ των συμβαλλομένων, εάν δεν έχει συμφωνηθεί άλλως».

Η εξαίρεση που καθιερώνεται αφορά ρήτρες με συγκεκριμένο περιεχόμενο, το οποίο απλά αντικατοπτρίζει συγκεκριμένη νομική διάταξη, η οποία θα ίσχυε ελλείψει της συμβατικής αυτής ρήτρας.

Τέτοια περίπτωση όμως δεν συντρέχει εδώ. Το άρθρο 49ΣΤ του Ν. 22/1985 και η σχετική ανακοίνωση του Εφόρου Συνεργατικών Ιδρυμάτων περιέχουν μόνο διαδικαστικές πρόνοιες για τη συγχώνευση Συνεργατικών Ιδρυμάτων. Δεν περιέχουν συγκεκριμένους κανόνες δικαίου, οι οποίοι ρυθμίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων και οι οποίοι θα ίσχυαν στη θέση των κρινόμενων συμβατικών ρητρών.

Οι δε προϋποθέσεις του άρθρου 50 του Ν. 158(I)/1999 είναι γενικής εφαρμογής και δεν μπορούν να ερμηνευθούν με τρόπο που να αποκλείουν την προστασία που παρέχει στους καταναλωτές η ενωσιακή νομοθεσία, η οποία σε κάθε περίπτωση υπερισχύει βάσει του άρθρου 1Α του Συντάγματος. Η ερμηνεία που υποστηρίζει η Τράπεζα θα οδηγούσε στο άτοπο αποτέλεσμα να μην εφαρμόζεται η ενωσιακή νομοθεσία σε περιπτώσεις διά νόμου συγχωνεύσεων, κάτι που θα οδηγούσε σε καίρια υπονόμευση της πρακτικής αποτελεσματικότητας της προστασίας των καταναλωτών και συνακόλουθα του ενωσιακού δικαίου.

2.3 Έλεγχος της διαφάνειας των όρων

Το εδάφιο (1) του Άρθρου 9 του Νόμου αφορά την υπό ευρεία έννοια καταχρηστικότητα των όρων, δηλαδή τόσο την υπό στενή έννοια καταχρηστικότητα, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 5 του Νόμου, όσο και τη διαφάνεια των όρων σύμφωνα με το άρθρο 7 του Νόμου.

Η συμπερίληψη του ελέγχου της διαφάνειας στο πλαίσιο της εξέτασης της καταχρηστικότητας έχει επιβεβαιωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), το οποίο ρητά έχει αποδεχθεί ότι ο έλεγχος της διαφάνειας των όρων αποτελεί μέρος της εξέτασης τυχόν καταχρηστικότητάς τους σύμφωνα με την Οδηγία 93/13/ΕΟΚ (απόφαση της 30.4.2014, υπόθεση C-25/13 Kásler, EU:C:2014:282, σκέψεις 67 επ., απόφαση της 26.4.2012, υπόθεση C-472/10 Invitel, EU:C:2012:242, σκέψεις 27-28). Την ίδια άποψη έχει υιοθετήσει κατ' αποτέλεσμα και η Βουλή των Λόρδων στην υπόθεση *Director General of Fair Trading v First National Bank Plc [2001] UKHL 52, σκέψη 17*, όπου ο Λόρδος Bingham, στην ανάλυση του άρθρου 4(1) των Κανονισμών του ΗΒ για τις καταχρηστικές ρήτρες, που αντιστοιχεί στο άρθρο 5(1) του κυπριακού Νόμου, αναφέρει ότι:

«The requirement of good faith in this context is one of fair and open dealing. Openness requires that the terms should be expressed fully, clearly and legibly, containing no concealed pitfalls or traps. Appropriate prominence should be given to terms which might operate disadvantageously to the customer».

Άλλωστε, το άρθρο 7 της Οδηγίας ορίζει ότι «τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές». Παράλληλα, το άρθρο 9 του Νόμου έχει θεσπιστεί σε συμμόρφωση με την Οδηγία 98/27/ΕΚ Περί των Αγωγών Παραλείψεως στον Τομέα της Προστασίας των Συμφερόντων των Καταναλωτών, η οποία επιβάλλει στα κράτη μέλη να μεριμνούν για την παύση παραβάσεων συγκεκριμένων ενωσιακών νομοθετημάτων προστασίας καταναλωτών, στα οποία ρητά συμπεριλαμβάνεται και η Οδηγία.

Από τα ανωτέρω και βάσει της αρχής της σύμφωνης με το ενωσιακό δίκαιο ερμηνείας και της διαφύλαξης της αποτελεσματικότητας της Οδηγίας (*effet utile*), προκύπτει ότι οι αρμοδιότητες του Διευθυντή ΥΠΚ συμπεριλαμβάνουν τον έλεγχο της σαφούς και κατανοητής διατύπωσης των όρων, δηλαδή της διαφάνειας αυτών (βλ. συναφώς *The Law Commission and The Scottish Law Commission, Unfair terms in consumer contracts: Advice to the Department for Business, Innovation and Skills, March 2013, αρ. 6.53-6.55*, που θεωρεί ότι η αρμοδιότητα των Διοικητικών Αρχών Προστασίας Καταναλωτή να ελέγχουν τη διαφάνεια συμβατικών όρων απορρέει από την Οδηγία 98/27/ΕΚ σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 20 της Οδηγίας, βάσει της οποίας οι συμβάσεις πρέπει να συντάσσονται με σαφή και

κατανοητό τρόπο, ώστε οι καταναλωτές να μπορούν να λάβουν γνώση όλων των συμβατικών ρητρών).

2.4 Παράλληλες Διαδικασίες

Η αρμοδιότητα του Διευθυντή ΥΠΚ να εξετάσει τα υποβαλλόμενα παράπονα και να προβεί στην παρούσα απόφαση δεν επηρεάζεται από τυχόν παράλληλες διαδικασίες ενώπιον των πολιτικών ή/και ποινικών δικαστηρίων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών για την ίδια υπόθεση. Η διοικητική διαδικασία ενώπιον του Διευθυντή ΥΠΚ είναι ανεξάρτητη από τυχόν εκκρεμείς ή/και μελλοντικές δίκες.

3. Νομική ανάλυση των εφαρμοστέων διατάξεων

Η νομική εξέταση των συμβατικών ρητρών με βάση το Νόμο γίνεται ως εξής: Αρχικά εξετάζεται αν η υπόθεση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Νόμου σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 3 αυτού. Συγκεκριμένα, εξετάζεται κατά πόσο οι δανειακές συμβάσεις απευθύνονται και σε «καταναλωτές», ως οι τελευταίοι ορίζονται στο Νόμο. Παράλληλα, εξετάζεται κατά πόσο η Τράπεζα εμπίπτει στην έννοια του «προμηθευτή» ως επίσης ορίζεται στο Νόμο. Ακολούθως, εξετάζεται το κατά πόσον οι υπό εξέταση όροι αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, ενώ εξετάζεται η διαφάνεια των συμβατικών όρων σύμφωνα με το άρθρο 7 εδάφιο (α) του Νόμου και τυχόν καταχρηστικότητα τους βάσει του άρθ. 5 του Νόμου.

3.1 Πεδίο εφαρμογής

Το πεδίο εφαρμογής του Νόμου ορίζεται στο άρθρο 3:

(1) Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 4, ο παρών Νόμος τυγχάνει εφαρμογής σε κάθε ρήτρα σύμβασης που συνάπτεται μεταξύ πωλητή ή προμηθευτή και καταναλωτή και η οποία δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης.

(2) Όταν ρήτρα σύμβασης είναι διατυπωμένη κατά τρόπο σαφή και κατανοητό, καμιά αμφισβήτηση του θεμιτού χαρακτήρα της δεν επιτρέπεται, εφόσον αυτή αφορά-

(α) Τον καθορισμό του κύριου αντικείμενου της σύμβασης ή

(β) την αντιπροσωπευτικότητα της τιμής ή του ανταλλάγματος για τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που πωλήθηκαν ή παρασχέθηκαν.

(3) Για τους σκοπούς του παρόντος Νόμου, ρήτρα θεωρείται ότι δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, όταν έχει συνταχθεί εκ των προτέρων και ο καταναλωτής εκ των πραγμάτων δεν ήταν δυνατό να επηρεάσει το

περιεχόμενο της, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε προσπάθεια του για το σκοπό αυτό.

(4) Το γεγονός ότι για ορισμένα στοιχεία κάποιας ρήτρας ή για μια μεμονωμένη ρήτρα υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση, δεν αποκλείει την εφαρμογή του παρόντος Νόμου στο υπόλοιπο μέρος μιας σύμβασης, εφόσον η συνολική αξιολόγηση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, παρ' όλα αυτά, πρόκειται για συνήθη προκαθορισμένη σύμβαση.

(5) Εναπόκειται στον πωλητή ή στον προμηθευτή που ισχυρίζεται ότι μια ρήτρα υπήρξε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης να το αποδείξει.

(6) Οι διατάξεις του παρόντος Νόμου εφαρμόζονται με τις ανάλογες φραστικές αναπροσαρμογές και στις ρήτρες συμβάσεων για πώληση, μίσθωση ή οποιαδήποτε άλλη διάθεση ακίνητης ιδιοκτησίας.

Το άρθρο 2 του Νόμου ορίζει ως «καταναλωτή» κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά την κατάρτιση σύμβασης στην οποία εφαρμόζεται ο παρών Νόμος ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με την άσκηση της επιχείρησής του· ενώ “προμηθευτής” σημαίνει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο προμηθεύει αγαθά ή υπηρεσίες και το οποίο, κατά την κατάρτιση σύμβασης στην οποία εφαρμόζεται ο παρών Νόμος, ενεργεί για σκοπούς σχετικούς με την άσκηση της επιχείρησής του.

Από τον ανωτέρω ορισμό του «καταναλωτή» προκύπτει ότι κρίσιμο στοιχείο για την έννοια του καταναλωτή είναι η κατάρτιση της σύμβασης για σκοπούς που δεν σχετίζονται με την άσκηση του επαγγέλματος ή της επιχείρησής του. Είναι αδιάφορο το επίπεδο γνώσεων του συγκεκριμένου προσώπου, όπως επίσης και ο τυχόν επενδυτικός σκοπός της σύμβασης, εφόσον ο σκοπός αυτός δεν εντάσσεται στο πλαίσιο επαγγελματικής δραστηριότητας. Η έννοια του καταναλωτή είναι αντικειμενική, εξαρτάται δηλαδή αποκλειστικά από τον επιδιωκόμενο σκοπό. Έτσι είναι δυνατό ένα πρόσωπο να ενεργεί ως «καταναλωτής» σε μία σύμβαση και ως «προμηθευτής» σε μία άλλη (ΔΕΕ απόφαση 3.9.2015, υπόθ. C-110/14, Costea, EU:C:2015:538, σκέψεις 20-21, βλ. επίσης Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Villalón της 23.4.2015 στην υπόθεση C-110/14, σκέψεις 28-33).

Κρίσιμο για την κατάφαση της ιδιότητας του «καταναλωτή» στην υπό εξέταση υπόθεση είναι ο δανειολήπτης να ενήργησε εκτός του πλαισίου της επαγγελματικής του δραστηριότητας. Ο επενδυτικός σκοπός μιας πράξης δεν καταδεικνύει επαγγελματική δραστηριότητα, εφόσον δεν συνοδεύεται από συστηματική διενέργεια παρόμοιων πράξεων με σκοπό το βιοπορισμό. Σε κάθε περίπτωση, από την αρνητική διατύπωση του ορισμού του καταναλωτή που περιέχεται στο Νόμο και στην Οδηγία, δηλαδή «κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά την κατάρτιση σύμβασης στην οποία εφαρμόζεται ο παρών Νόμος ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με την άσκηση της επιχείρησής του», προκύπτει ότι πράξη που διενεργεί φυσικό πρόσωπο θεωρείται ότι δεν εμπίπτει κατ' αρχήν στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας, εκτός αν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις περί του αντιθέτου (βλ. και ερμηνεία

έννοιας «καταναλωτή» του Γερμανικού Ακυρωτικού Δικαστηρίου (BGH) στην απόφαση της 30.9.2009, με στοιχεία VIIZR 7/09, που καταλήγει στο ίδιο συμπέρασμα).

3.2 Απαιτήσεις διαφάνειας

Η απαίτηση περί διαφάνειας αναφέρεται στο άρθρο 7 του Νόμου, που μεταφέρει στο κυπριακό δίκαιο το άρθρο 5 της Οδηγίας και ορίζει ότι: «Ο πωλητής ή ο προμηθευτής οφείλει να διασφαλίζει ότι σε περίπτωση γραπτών συμβάσεων, οι ρήτρες διατυπώνονται με σαφή και κατανοητό τρόπο».

Το ΔΕΕ έχει διευκρινίσει ότι η απαίτηση περί διαφάνειας των συμβατικών ρητρών δεν μπορεί να περιορισθεί αποκλειστικώς στον κατανοητό χαρακτήρα τους από άποψη τύπου και από γραμματική άποψη. Αντιθέτως, δεδομένου ότι το σύστημα προστασίας που τίθεται σε εφαρμογή με την Οδηγία στηρίζεται στην παραδοχή ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε υποδεέστερη θέση έναντι του επαγγελματία όσον αφορά, μεταξύ άλλων, το επίπεδο πληροφορήσεως, η απαίτηση αυτή πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικώς (βλ., απόφαση της 30.4.2014, υπόθ. C-26/13 Kásler, EU:C:2014:282, σκέψεις 71 και 72, και απόφαση της 26.2.2015, υπόθ. C-143/13 Matei, EU:C:2015:127, σκέψη 73, απόφαση της 23.4.2015, υπόθ. C-96/14 CNP Assurances, σκέψη 40).

Ουσιώδους σημασίας για τους καταναλωτές είναι η πληροφόρηση, πριν τη σύναψη της συμβάσεως, σχετικά με τους συμβατικούς όρους και τις συνέπειες της εν λόγω συνάψεως. Βάσει ιδίως της πληροφορήσεως αυτής ο καταναλωτής αποφασίζει αν επιθυμεί να δεσμευτεί από τους όρους που έχει προδιατυπώσει ο επαγγελματίας (ΔΕΕ απόφαση της 21.3.2013, υπόθ. C-92/11, RWE Vertrieb AG, EU:C:2013:180, σκέψη 44).

Γενικά, η αρχή της διαφάνειας επιτάσσει οι συμβατικοί όροι να είναι διατυπωμένοι με τρόπο σαφή και κατανοητό, ώστε ο καταναλωτής να μπορεί να διαγνώσει εκ των προτέρων κρίσιμα στοιχεία ή μεγέθη της σύμβασης που περιλαμβάνονται στη βασική σχέση παροχής και αντιπαροχής. Η σχέση αυτή, ενώ καταρχήν δε λαμβάνεται υπόψη για την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα κάποιου όρου, εντούτοις, σύμφωνα και με το άρθρο 4 παρ. 2 της Οδηγίας, ελέγχεται εάν ο σχετικός όρος δεν είναι διατυπωμένος κατά τρόπο σαφή και κατανοητό, εάν δηλαδή έχει παραβιασθεί η αρχή της διαφάνειας (ομοίως Ολομέλεια Αρείου Πάγου απόφαση υπ' αριθμ. 15/2007, ΕλλΔνη 2007, 987).

Ειδική περίπτωση αδιαφανών ρητρών αποτελούν και οι «αιφνιδιαστικές ή απροσδόκητες» ρήτρες, οι οποίες είτε προβλέπουν ρυθμίσεις που αντιτίθενται στις εύλογες προσδοκίες του μέσου επαρκώς πληροφορημένου και προσεκτικού καταναλωτή σχετικά με την έννομη θέση του στη σύμβαση, δηλαδή τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, είτε περιέχονται σε μη εμφανή μορφή μέσα σε άλλες ρήτρες που αφορούν άσχετα ζητήματα με αυτό που οι ίδιες ρυθμίζουν (βλ. και απόφαση Αρείου Πάγου υπ' αριθμ. 1219/2001, ΕλλΔνη 2001, 1609, Δέλλιο

Γιώργο, Γενικοί Όροι Συναλλαγών, 2^η έκδ., εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2013, αρ. 265-266, 270-273 και 290-295).

Άλλωστε οι αδιαφανείς ρήτρες, αποκρύπτοντας την πραγματική, νομική και οικονομική κατάσταση, δημιουργούν τον κίνδυνο ο καταναλωτής, είτε να απόσχει από ορισμένες ενέργειες (άσκηση δικαιωμάτων του), είτε να υποκύπτει σε δικαιώματα ή αξιώσεις, που κατά το φαινόμενο έχει ο προμηθευτής. Υπό το πρίσμα αυτό, αδιαφανείς ρήτρες οδηγούν ακριβώς λόγω της αδιαφάνειάς τους, στη διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας σε βάρος του καταναλωτή κατά παράβαση των αρχών της καλής πίστης (ομοίως Άρειος Πάγος απόφαση υπ' αριθμ. 430/2005, ΕλλΔνη 2005, 802 επ.).

3.3 Εξέταση καταχρηστικότητας

Το ΔΕΕ έχει υπογραμμίσει κατ' επανάληψη ότι το σύστημα προστασίας που θεσπίζει η Οδηγία στηρίζεται στην αντίληψη ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση έναντι του επαγγελματία, τόσο ως προς τη δυνατότητα διαπραγματεύσεως όσο και ως προς το επίπεδο της πληροφόρησεως (π.χ. απόφαση της 14.3.2013, υπόθεση C-415/11 Aziz, EU:C:2013:164, σκέψη 44, απόφαση 14.6.2012, υπόθ. C-618/10, Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, σκέψη 39).

Η εξέταση της καταχρηστικότητας γίνεται με βάση το άρθρο 5 του Νόμου, που μεταφέρει στο κυπριακό δίκαιο το άρθρο 5 της Οδηγίας και ορίζει ότι:

(1) Για τους σκοπούς του παρόντος Νόμου και τηρουμένων των εδαφίων (2) και (3) του παρόντος άρθρου, “καταχρηστική ρήτρα” θεωρείται κάθε ρήτρα η οποία, παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί σε βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισότητα ανάμεσα στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μερών που απορρέουν από τη σύμβαση.

(2) Η εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα μιας ρήτρας γίνεται, αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης, όλες οι κατά το χρόνο της σύναψης της σύμβασης περιστάσεις που περιβάλλουν την εν λόγω σύμβαση, καθώς και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται.

(3) Για να διαπιστωθεί κατά πόσο μια ρήτρα ικανοποιεί την απαίτηση καλής πίστης, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη τα ακόλουθα-

(α) Η διαπραγματευτική δύναμη των μερών·

(β) αν ο καταναλωτής δέχθηκε οποιεσδήποτε παροτρύνσεις, για να συμφωνήσει στη ρήτρα·

(γ) αν τα αγαθά ή οι υπηρεσίες πωλήθηκαν ή προμηθεύτηκαν κατόπιν ειδικής παραγγελίας του καταναλωτή· και

(δ) ο βαθμός στον οποίο ο πωλητής ή προμηθευτής χειρίστηκαν δίκαια τον καταναλωτή.

(4) Το Παράρτημα του παρόντος Νόμου περιέχει ενδεικτικό και μη εξαντλητικό κατάλογο ρητρών που δυνατό να θεωρηθούν καταχρηστικές.

Το Παράρτημα του Νόμου έχει ως εξής:

1. Ρήτρες που έχουν σκοπό ή αποτέλεσμα-

.....

(θ) να συνάγουν αμετάκλητα την εκ μέρους του καταναλωτή αποδοχή ρητρών τις οποίες δεν είχε καμία πραγματική δυνατότητα να γνωρίζει πριν συνάψει τη σύμβαση.

(ια) να επιτρέπουν στους πωλητές ή στους προμηθευτές να τροποποιούν μονομερώς και χωρίς σοβαρό λόγο τα χαρακτηριστικά του προς παράδοση προϊόντος ή της προς παροχή υπηρεσίας.

(ιβ) να προβλέπουν ότι η τιμή των αγαθών καθορίζεται κατά τη στιγμή της παράδοσης ή να παρέχουν στον πωλητή αγαθών ή στον παρέχοντα υπηρεσίες το δικαίωμα να αυξάνει τις τιμές του, χωρίς ο καταναλωτής να έχει, και στις δύο περιπτώσεις, αντίστοιχο δικαίωμα που να του επιτρέπει να λύει τη σύμβαση στην περίπτωση που η τελική τιμή είναι πολύ ψηλή σε σχέση με την τιμή που συμφωνήθηκε κατά τη σύναψη της σύμβασης.

.....

Σχετικά με τη λειτουργία του Παραρτήματος, το ΔΕΕ έχει νομολογήσει ότι το περιεχόμενο του εν λόγω παραρτήματος δεν αρκεί μεν από μόνο του για να διαπιστωθεί αυτομάτως ότι η επίμαχη ρήτρα είναι καταχρηστική, πλην όμως αποτελεί βασικό στοιχείο στο οποίο ο εθνικός δικαστής μπορεί να στηρίξει την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα της ρήτρας αυτής (απόφαση της 26.4.2012, υπόθ. C-472/10, *Invitel*, EU:C:2012:242, σκέψη 26).

3.3.1 Σημαντική ανισορροπία

Το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι προκειμένου να κριθεί αν ορισμένη ρήτρα δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή «σημαντική ανισορροπία» μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών, πρέπει να ληφθεί ιδίως υπόψη το νομικό καθεστώς το οποίο ισχύει κατά το εθνικό δίκαιο, σε περίπτωση κατά την οποία δεν υπάρχει σχετική συμφωνία των συμβαλλομένων μερών. Μέσω της συγκριτικής αυτής αναλύσεως θα μπορέσει ο εθνικός δικαστής να εκτιμήσει αν, και ενδεχομένως σε ποιο βαθμό, η σύμβαση θέτει τον καταναλωτή σε νομική κατάσταση λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που προβλέπει η ισχύουσα εθνική νομοθεσία (ΔΕΕ απόφαση της 14.3.2013, υπόθεση C-415/11 *Aziz*, EU:C:2013:164, σκέψη 68,

ΔΕΕ απόφαση της 16.1.2014, υπόθ. C-226/12, *Constructora Principado*, EU:C:2014:10, σκέψη 21).

Ως εκ τούτου, η ύπαρξη τέτοιας σημαντικής ανισορροπίας δεν μπορεί να προκύπτει μόνο από οικονομική εκτίμηση ποσοτικού χαρακτήρα, βασιζόμενη σε σύγκριση, αφενός, του συνολικού ποσού της συναλλαγής η οποία αποτέλεσε αντικείμενο της συμβάσεως και, αφετέρου, των δαπανών που βάσει της ως άνω ρήτρας βαρύνουν τον καταναλωτή. Αντιθέτως, η σημαντική ανισορροπία μπορεί να προκύπτει από μόνη την αρκούντως σοβαρή επιδείνωση της νομικής καταστάσεως στην οποία περιάγουν οι εφαρμοστέες εθνικές διατάξεις τον καταναλωτή, ως συμβαλλόμενο στην επίμαχη σύμβαση, είτε αυτή λαμβάνει τη μορφή περιορισμού του περιεχομένου των δικαιωμάτων που αντλεί σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές από τη σύμβαση, είτε τη μορφή εμποδίου στην άσκησή τους, είτε ακόμη τη μορφή επιβαρύνσεώς του με πρόσθετη υποχρέωση, την οποία δεν προβλέπουν οι εθνικοί κανόνες (ΔΕΕ απόφαση της 16.1.2014, υπόθ. C-226/12, *Constructora Principado*, EU:C:2014:10, σκέψεις 22-23).

3.3.2 Ενάντια στην καλή πίστη

Για να διαπιστωθεί κατά πόσο μια ρήτρα ικανοποιεί την απαίτηση καλής πίστης (άρθρο 5(3) του Νόμου), λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη η διαπραγματευτική δύναμη των μερών, το κατά πόσο ο καταναλωτής δέχθηκε οποιεσδήποτε παροτρύνσεις για να συμφωνήσει στη ρήτρα, το αν τα αγαθά ή οι υπηρεσίες πωλήθηκαν ή προμηθεύτηκαν κατόπιν ειδικής παραγγελίας του καταναλωτή και ο βαθμός στον οποίο ο πωλητής ή προμηθευτής χειρίστηκαν δίκαια τον καταναλωτή.

Συναφώς η αιτιολογική σκέψη 16 της Οδηγίας διευκρινίζει ότι:

«η βάση των καθορισθέντων γενικών κριτηρίων, η εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών, ιδίως στις επαγγελματικές δραστηριότητες δημοσίου δικαίου που παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό λαμβάνοντας υπόψη την ταυτότητα συμφερόντων με τους χρήστες, πρέπει να συμπληρώνεται από κάποιο μέσο γενικής αξιολόγησης των διαφόρων εμπλεκόμενων συμφερόντων- ότι αυτό αποτελεί την απαίτηση καλής πίστης- ότι, κατά την εκτίμηση της καλής πίστης, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη διαπραγματευτική δύναμη εκάτερου των συμβαλλομένων, στο αν ο καταναλωτής παρακινήθηκε κατά οποιοδήποτε τρόπο να αποδεχθεί τη ρήτρα και αν η παροχή των αγαθών ή των υπηρεσιών έγινε κατόπιν ειδικής παραγγελίας του καταναλωτή- ότι αυτή η απαίτηση μπορεί να ικανοποιηθεί από τον επαγγελματία όταν συναλλάσσεται με έντιμο και δίκαιο τρόπο με τον αντισυμβαλλόμενο του οποίου οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα νόμιμα συμφέροντα»

Συναφώς, το ΔΕΕ έχει διαπιστώσει ότι, όσον αφορά τις συνθήκες υπό τις οποίες δημιουργήθηκε η εν λόγω ανισορροπία «παρά την απαίτηση καλής πίστης», λαμβανομένης υπόψη της δέκατης έκτης αιτιολογικής σκέψεως της Οδηγίας, ο εθνικός δικαστής πρέπει να

εξακριβώσει αν ο επαγγελματίας, έχοντας συμβληθεί νομίμως και θεμιτώς με τον καταναλωτή, μπορούσε ευλόγως να αναμένει ότι ο καταναλωτής θα δεχθεί την οικεία ρήτρα κατόπιν ατομικής διαπραγματεύσεως (ΔΕΕ απόφαση της 14.3.2013, υπόθεση C-415/11 Aziz, EU:C:2013:164, σκέψη 69).

Επιπρόσθετα, στην απόφαση *Director General of OFT v First National Bank [2001] UKHL 52*, ο Λόρδος Bingham αναφέρει σχετικά στη σκέψη 18:

«The requirement of good faith in this context is one of fair and open dealing. Openness requires that the terms should be expressed fully, clearly and legibly, containing no concealed pitfalls or traps. Appropriate prominence should be given to terms which might operate disadvantageously to the customer. Fair dealing requires that a supplier should not, whether deliberately or unconsciously, take advantage of the consumer's necessity, indigence, lack of experience, unfamiliarity with the subject matter of the contract, weak bargaining position or any other factor listed in or analogous to those listed in Schedule 2 of the regulations. Good faith in this context is not an artificial or technical concept; nor, since Lord Mansfield was its champion, is it a concept wholly unfamiliar to British lawyers. It looks to good standards of commercial morality and practice. »

Η έννοια της καλής πίστης αφορά πρωτίστως την ουσία της σύμβασης, ενώ σε καμία περίπτωση δεν περιορίζεται σε διαδικαστικά ζητήματα - *Director General of OFT v. First National Bank [2001] UKHL 52*, σκέψη 36, όπου ο Λόρδος Steyn παρατηρεί με έμφαση ότι «*Any purely procedural or even predominantly procedural interpretation of the requirement of good faith must be rejected*».

3.3.3 Σχέση «σημαντικής ανισορροπίας» και «απαίτησης καλής πίστης» στη διαδικασία προστασίας συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών

Η απαίτηση της καλής πίστης είναι στενότερα συνδεδεμένη με τη σημαντική ανισορροπία. Χαρακτηριστικά, στην απόφαση *Director General of OFT v. First National Bank [2001] UKHL 52*, σκέψη 36, ο Λόρδος Steyn αναφέρει «*The twin requirements of good faith and significant imbalance will in practice be determinative*».

Η στενή αυτή διασύνδεση είναι ιδιαίτερα εμφανής στις διαδικασίες προστασίας συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, όπως αυτή που διενεργεί ο Διευθυντής ΥΠΚ δυνάμει του άρθρου 9 του Νόμου. Στην εν λόγω διαδικασία (συλλογική εξέταση) ο έλεγχος του περιεχομένου των γενικών όρων είναι δυνατό να γίνεται και εκ των προτέρων για το μέλλον, προϋποθέτει δε απλώς διακινδύνευση της συναλλακτικής έννομης τάξης και διενεργείται σε αφηρημένο επίπεδο, δηλαδή όχι σε σχέση με συγκεκριμένους καταναλωτές. Στην ατομική δίκη ο έλεγχος είναι συγκεκριμένος, γίνεται εκ των υστέρων και αναφέρεται στο παρελθόν,

δηλαδή προϋποθέτει εκδηλωθείσα προσβολή της ισορροπίας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε συγκεκριμένη, ήδη συναφθείσα, σύμβαση (βλ. Δέλλιο, *Γενικοί Όροι Συναλλαγών, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2013, αρ. 370*). Σχετικά το ΔΕΕ (πρώην ΔΕΚ) αναφέρει ότι στην ατομική αγωγή τα αρμόδια κρατικά όργανα καλούνται να αποφανθούν *in concreto* επί του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας που περιλαμβάνεται σε συναφθείσα σύμβαση, ενώ στη συλλογική εξέταση τα όργανα αυτά αποφαινόμενα *in abstracto* επί του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας που ενδέχεται να ενσωματωθεί ακόμη και σε συμβάσεις που δεν έχουν ακόμη συναφθεί (*ΔΕΕ απόφαση της 9.9.2017, υπόθεση C-70/03 Επιτροπή κατά Ισπανίας, ECLI:EU:C:2004:505, σκέψη 16*).

Στη συλλογική εξέταση, ο Διευθυντής ΥΠΚ, εξετάζει την καταχρηστικότητα μιας ρήτρας αφού αναζητήσει με καχυποψία και αφηρημένες υποθέσεις όλους τους πιθανούς επιλήψιμους τρόπους χρήσης της, ενώ αντίθετα στην ατομική εξέταση που γίνεται στο δικαστήριο, ο δικαστής δεν επιτρέπεται να κρίνει καταχρηστικό το περιεχόμενο μιας ρήτρας με μόνο την αιτιολογία ότι υπό άλλες συνθήκες η χρήση της ρήτρας θα μπορούσε να είναι επιλήψιμη (βλ. Δέλλιο, *Γενικοί Όροι Συναλλαγών, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2013, αρ. 370*).

Επομένως, ο ισχυρισμός της Τράπεζας περί αυστηρού διαχωρισμού των απαιτήσεων της σημαντικής διατάραξης της συμβατικής ισορροπίας σε βάρος του καταναλωτή και της αντίθεσης στην καλή πίστη δεν μπορεί να γίνει αποδεκτός. Η ίδια η σημαντική διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας σε βάρος του καταναλωτή μέσω συγκεκριμένων όρων, θεμελιώνει ότι ο προμηθευτής δεν έχει λάβει υπ' όψιν του τα εύλογα συμφέροντα του καταναλωτή, όπως απαιτεί η αιτιολογική σκέψη 16 της Οδηγίας, ούτε συνάδει με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη, όπως απαιτεί η προαναφερθείσα απόφαση *Director General of OFT v. First National Bank*. Η θεμελίωση αυτή ανατρέπεται μόνο αν προκύψουν ισχυρά στοιχεία περί γενικευμένης πρακτικής του προμηθευτή, η οποία ανατρέπει την πρακτική εφαρμογή των εξεταζόμενων όρων έναντι των καταναλωτών γενικά και όχι μόνο σε μεμονωμένες περιπτώσεις, ότι δηλαδή μολονότι το περιεχόμενο των όρων διαταράσσει υπέρμετρα τη συμβατική ισορροπία σε βάρος των καταναλωτών, εντούτοις η πρακτική εφαρμογή των όρων απέναντι στους καταναλωτές ήταν διαφορετική από το διατυπωθέν στη σύμβαση περιεχόμενό τους.

Σημειωτέον εδώ ότι η αναφορά της Τράπεζας στην απόφαση *Frakapor Courier Ltd, πρώην Frakapor Courier Ltd κ.α. v Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρεία Λτδ., Πολιτική Έφεση Αρ. 9/2011, 15/6/2016*, όπου αρχικά το Πρωτόδικο Δικαστήριο και στη συνέχεια το Εφετείο, ανέφεραν ότι για να μπορέσει να αποφανθεί το δικαστήριο ότι μια ρήτρα είναι καταχρηστική ή όχι, είναι απαραίτητο να καταρριφθεί η ύπαρξη καλής πίστης εκ μέρους του εμπορευόμενου, είναι άστοχη εν προκειμένω για δύο λόγους. Πρώτον, γιατί η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε σε προσωπική δίκη και/ή εξέταση και όχι σε συλλογική δίκη και/ή εξέταση. Δεύτερον, γιατί η συγκεκριμένη υπόθεση αφορούσε διαφορές μεταξύ εμπορικών εταιρειών και άρα δεν ήταν εφαρμοστέος ο Νόμος, ο οποίος εφαρμόζεται αποκλειστικά σε σχέσεις μεταξύ προμηθευτών/πωλητών και καταναλωτών, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο

2, δηλαδή φυσικών προσώπων που ενεργούν εκτός του πλαισίου των επαγγελματικών τους δραστηριοτήτων.

4. Διαδικασία εξέτασης

4.1. Ιδιότητα «καταναλωτή» και «προμηθευτή»

Όπως προκύπτει από τα τεκμήρια, τα οποία δεν αμφισβητήθηκαν από την Τράπεζα, οι υπό εξέταση συμβάσεις προορίζονταν για καταναλωτές, στοιχείο το οποίο υποστηρίζεται και από τους δανειολήπτες που ενήργησαν για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με την άσκηση της επιχείρησής τους, κατά τον χρόνο που υπογράφηκαν οι συμβάσεις. Παρομοίως, κατά το χρόνο που υπογράφηκαν οι συμβάσεις, η Τράπεζα ενήργησε για σκοπούς σχετικούς με την άσκηση της επιχειρηματικής της δραστηριότητας και/ή παρείχε δάνεια, γεγονός που δεν τέθηκε προς αμφισβήτηση από την Τράπεζα.

Κατά τα λοιπά, δεν αμφισβητείται από κανένα εμπλεκόμενο μέρος η ιδιότητα της Τράπεζας ως «προμηθευτή», η οποία χορήγησε τα στεγαστικά δάνεια στο πλαίσιο της επιχειρηματικής της δραστηριότητας.

4.2. Χρήση προδιατυπωμένων όρων

Από κανένα στοιχείο της έρευνας ή ισχυρισμό δεν προέκυψε ατομική διαπραγμάτευση κάποιου όρου, ενώ δεν διαφαίνεται πρόθεση και/ή ούτε περιθώριο διαπραγμάτευσης. Παράλληλα, οι συμβάσεις προήλθαν από διαφορετικά πιστωτικά ιδρύματα, προτού αυτά διαλυθούν λόγω της συγχώνευσης όλων των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων με την Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, η οποία έχει μετονομαστεί σε Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα Λτδ, το οποίο δεικνύει διαχρονική χρήση όμοιων όρων στις συμβάσεις και/ή όρων που επιφέρουν το ίδιο αποτέλεσμα.

Κατά τα λοιπά, δεν αμφισβητείται από κανένα εμπλεκόμενο μέρος ότι οι όροι των δανειακών συμβάσεων ήταν προδιατυπωμένοι.

4.3. Εξέταση των επιμέρους όρων των συμβάσεων

Από τη νομική εξέταση των όρων όπως έχουν διατυπωθεί στις συμβάσεις, σε συνδυασμό με τα περιστατικά της έρευνας, όπως αυτά προέκυψαν κατόπιν διερεύνησης από το Διευθυντή ΥΠΚ και εξέτασης των υποβληθέντων ισχυρισμών των μερών, διαπιστώνεται ότι συγκεκριμένοι όροι δεν συμμορφώνονται με τις διατάξεις του Νόμου για τους λόγους που παρατίθενται πιο κάτω.

- **Εμπορικό έτος 360 μέρες**

Με τον ανωτέρω όρο λαμβάνεται το έτος 360 ημερών ως βάση υπολογισμού των οφειλόμενων τόκων.

Η θέση της Τράπεζας ότι δεν τίθεται θέμα παράβασης του Νόμου από τη στιγμή που οι συμβάσεις δανείου συνήφθησαν πριν την έναρξη ισχύος του Νόμου Ν.49(Ι)/2016, ο οποίος τροποποίησε το Νόμο εισάγοντας πρόνοια που καθιστά ρήτρα με την οποία υπολογίζεται το επιτόκιο στη βάση άλλου αριθμού ημερών από τις 365 ή 366 ημέρες σε περίπτωση δίσεκτου έτους ως καταχρηστική, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή.

Για τις συμβάσεις που συνήφθησαν πριν από την εν λόγω τροποποίηση του Νόμου, ο όρος αυτός εξετάζεται για ενδεχόμενη καταχρηστικότητα εφαρμόζοντας τα άρθρα 5 και 7. Η τροποποίηση του Νόμου κατέστησε καταχρηστική σε κάθε περίπτωση την περαιτέρω χρήση του, χωρίς ανάγκη εξέτασης της καταχρηστικότητας βάσει των άρθρων 5 και 7 του Νόμου. Ως εκ τούτου, για την περίοδο πριν την τροποποίηση, η καταχρηστικότητα του όρου εξετάζεται σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 7.

Από την ως άνω εξέταση του όρου, προκύπτει ότι ο υπολογισμός του επιτοκίου με βάση έτος 360 ημερών δεν επιτρέπει στον καταναλωτή να πληροφορείται το πραγματικό ετήσιο επιτόκιο. Συναφής είναι και η διάταξη του Κεφαλαίου 1 του περί Ερμηνείας Νόμου, ο οποίος ορίζει ότι ως έτος νοείται το ημερολογιακό έτος. Η Τράπεζα διασπά με τον εν λόγω όρο, εντελώς τεχνητά και κατ' απόκλιση των δικαιολογημένων προσδοκιών του καταναλωτή, το χρονικό διάστημα (το έτος), στο οποίο όφειλε να αναφέρεται το επιτόκιο, δημιουργώντας έτσι μία πρόσθετη επιβάρυνση στο καταναλωτή. Συγκεκριμένα, όταν το επιτόκιο μιας ημέρας προσδιορίζεται με βάση έτος 360 ημερών, ο καταναλωτής επιβαρύνεται για κάθε ημέρα με κατά 1,3889% περισσότερο τόκους, καθώς το επιτόκιο υποδιαιρείται για τον προσδιορισμό του τόκου προς 360 ημέρες (*Απόφαση Ανώτατου Δικαστηρίου Κύπρου (18/02/2011) 1Α Α.Α.Δ 253 Πολιτική Έφεση Αρ.281/2006 στην υπόθεση Βογαζιανός ν Τράπεζα Κύπρου Λτδ που έκρινε ότι ο εκτοκισμός βάσει έτους 360 ημερών οδήγησε στην υπέρβαση του ανώτατου επιτρεπομένου ορίου επιτοκίου*). Η πρόσθετη αυτή επιβάρυνση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με την επίκληση κάποιου σύνθετου χαρακτήρα της παρεχόμενης υπηρεσίας ή από κάποιους εύλογους για τον καταναλωτή λόγους ή από κάποιο δικαιολογημένο ενδιαφέρον της Τράπεζας, λαμβανομένου μάλιστα υπ' όψιν ότι στη σύγχρονη εποχή τα ηλεκτρονικά μέσα προσφέρουν τον επακριβή υπολογισμό των τόκων με έτος 365 ημερών χωρίς καμία πρόσθετη δυσχέρεια (έτσι και *Άρειος Πάγος, απόφαση υπ' αριθμ. 430/2005, ΕλλΔνη 2005, 802*).

Η ερμηνεία αυτή είναι σύμφωνη και με το ενωσιακό δίκαιο. Το έτος των 365 ημερών ισχύει και εφαρμόζεται σήμερα, κατ' επιταγή της ενωσιακής Οδηγίας 2008/48/ΕΚ που

ενσωματώθηκε στο κυπριακό δίκαιο με τον περί των Συμβάσεων Καταναλωτικής Πίστης Νόμο Ν. 106(I)/2010, ενώ η καθιέρωσή του ανατρέχει στο 1998, οπότε θεσπίστηκε η Οδηγία 98/7/ΕΚ. Η χρήση του έτους 365 ημερών ισχύει και για τα ενυπόθηκα δάνεια βάσει της Οδηγίας 2014/17/ΕΕ. Μολονότι οι διατάξεις των Οδηγιών αυτών δεν εφαρμόζονται άμεσα στην υπό κρίση περίπτωση, εντούτοις καταδεικνύουν τη μεγάλη σημασία που απονέμει ο ίδιος ενωσιακός νομοθέτης για τον κατ' αυτόν τον τρόπο ακριβή προσδιορισμό του επιτοκίου.

Με βάση όλα τα παραπάνω, ο καταναλωτής έχει τη δικαιολογημένη προσδοκία ότι το «έτος» στο οποίο αναφέρεται η περίοδος εκτοκισμού θα είναι το ημερολογιακό έτος 365 ημερών ή 366 ημερών σε περίπτωση δίσεκτου έτους. Η καθιέρωση έτους 360 ημερών επιφέρει τον αιφνιδιασμό του, καθώς και την κρυφή και αναιτιολόγητη επιβάρυνσή του με πρόσθετα ποσά λόγω της αφανούς επαύξησης του επιτοκίου, κατά παράβαση των αρχών της καλής πίστης.

Ως εκ τούτου, ο όρος αυτός θεωρείται καταχρηστικός και αδιαφανής κατά παράβαση των Άρθρων 5 και 7 του Νόμου αντίστοιχα.

- **Καθορισμός επιτοκίου**
- **Επιβάρυνση δανειολήπτη με δικαιώματα παροχής υπηρεσιών και/ή οποιαδήποτε άλλα έξοδα και δικαιώματα,**
- **Μονομερής μεταβολή επιτοκίων, δικαιωμάτων, υπηρεσιών**
- **Ειδοποίηση τράπεζας προς δανειολήπτη**

Με τους ανωτέρω όρους, οι οποίοι συνάδουν μεταξύ τους και για σκοπούς αποφυγής επαναλήψεων εξετάζονται μαζί, η Τράπεζα έχει το δικαίωμα να καθορίζει το συνολικό επιτόκιο από καιρό εις καιρό και να χρεώνει το δάνειο κατά την κρίση της με δικαιώματα παροχής υπηρεσιών και/ή με οποιαδήποτε άλλα έξοδα και δικαιώματα τα οποία θα γνωστοποιεί στο χρεώστη.

Επίσης, η Τράπεζα διατηρεί το δικαίωμα να μεταβάλλει, κατά την κρίση της και/ή οποτεδήποτε, το Βασικό Επιτόκιο και ανάλογα με τους εκάστοτε ισχύοντες νομοθετικούς και νομισματικούς περιορισμούς, τις συνθήκες της αγοράς και το κόστος του χρήματος, το συμβατικό επιτόκιο, το περιθώριο, τα δικαιώματα παροχής υπηρεσιών και/ή άλλα τραπεζικά δικαιώματα και έξοδα. Οι μεταβολές αυτές ανακοινώνονται μέσω του ημερήσιου Τύπου ή με ειδοποίηση μέσω οποιουδήποτε άλλου βολικού τρόπου για την Τράπεζα και δεσμεύει τον καταναλωτή από την ημερομηνία της ανακοίνωσης ή της ειδοποίησης.

Στους υπό εξέταση όρους δεν παρατίθενται στοιχεία σχετικά με τη μέθοδο και τα κριτήρια που θα χρησιμοποιήσει η Τράπεζα για να καθορίσει το συνολικό επιτόκιο, τις παραμέτρους που θα λάβει υπ' όψιν για τη χρονική συχνότητα αλλαγής του εν λόγω επιτοκίου, ούτε το

χρόνο και τα κριτήρια που θα χρησιμοποιήσει για να υπολογίσει την προσαύξηση. Κατά συνέπεια, η Τράπεζα διατηρεί το δικαίωμα να καθορίζει μονομερώς το ύψος και τη διάρκεια ισχύος του επιτοκίου χωρίς να παρέχει κανένα δικαίωμα στον καταναλωτή να εκφράσει τυχόν αντιρρήσεις του επί των αποφάσεων της. Ως εκ τούτου, ο καταναλωτής στερείται της δυνατότητας να εξισορροπήσει τυχόν κινδύνους που προκύπτουν από τη μεταβολή του επιτοκίου.

Επιπρόσθετα, οι εν λόγω όροι δεν καθορίζουν επακριβώς τα «οποιαδήποτε άλλα έξοδα και τα δικαιώματα» της Τράπεζας, ούτε και τα κριτήρια με τα οποία αυτά υπολογίζονται. Περαιτέρω, δεν καθορίζεται η χρονική στιγμή κατά την οποία η Τράπεζα δύναται να απαιτήσει την καταβολή τους, με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να στερείται ουσιαστικής ενημέρωσης αναφορικά με τα πιο πάνω. Επιπλέον, τα έξοδα, οι επιβαρύνσεις και τα δικαιώματα της Τράπεζας αντιπροσωπεύουν τις δαπάνες της Τράπεζας για την εκπλήρωση της υποχρέωσής της προς τον καταναλωτή. Ο καταναλωτής εύλογα προσδοκεί ότι επιβαρύνεται αποκλειστικά με τα έξοδα που αφορούν την εκπλήρωση των δικών του υποχρεώσεων έναντι της Τράπεζας και όχι των υποχρεώσεων της Τράπεζας έναντι του. Άρα η μετακύλιση τους σε αυτόν, συνδυαζόμενη με την αδιαφάνειά τους που δεν επιτρέπει τον έλεγχο των πράξεων της Τράπεζας από μέρους του, διαταράσσει τη συμβατική ισορροπία εις βάρος του καταναλωτή, ενάντια στην αρχή της καλής πίστης (βλ. σχετικά και απόφαση του Γερμανικού Ακυρωτικού Δικαστηρίου (BGH) της 7.6.2011, με στοιχεία XZR 388/10 το οποίο έκρινε ότι η επιβάρυνση του καταναλωτή με διαχειριστικά έξοδα του προμηθευτή αντίκειται στην καλή πίστη και σε θεμελιώδεις αρχές του δικαίου των συμβάσεων).

Επίσης, οι εν λόγω όροι αδυνατούν να καθορίσουν με τρόπο σαφή και κατανοητό για τον μέσο καταναλωτή, τους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση της Τράπεζας για μεταβολή του ύψους των επιτοκίων, των δικαιωμάτων παροχής υπηρεσιών και/ή άλλων τραπεζικών δικαιωμάτων και εξόδων της. Επιπρόσθετα, στους εν λόγω όρους δεν καθορίζονται συγκεκριμένα όρια, εντός των οποίων θα πραγματοποιείται η αναπροσαρμογή των εξόδων και του επιτοκίου - ιδίως η αύξηση αυτών, που είναι επαχθής για τον καταναλωτή (βλ. συναφώς απόφαση του Γερμανικού Ακυρωτικού Δικαστηρίου της 21.4.2009 με στοιχεία X ZR 78/08, σκέψεις 25 και 27). Άρα, καθίσταται αδύνατο για τον καταναλωτή να προβλέψει τις αλλαγές και να αντιληφθεί τις επιπτώσεις τους ως προς τα συμβατικά δικαιώματα και υποχρεώσεις του (βλ. ΔΕΕ απόφαση της 26.4.2012, υπόθ. C-472/10, *Invitel*, EU:C:2012:242, σκέψεις 27-28· απόφαση της 21.3.2013, υπόθ. C-92/11, *RWE Vertrieb*, EU:C:2013:180, σκέψη 49· CMA, *Unfair Contract Terms Guidance*, 2015, παρ. 5.21.2-5.21.3, 5.21.6, 5.22.6-5.22.7).

Το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι η απαίτηση περί διαφάνειας των συμβατικών ρητρών που επιβάλλει η Οδηγία δεν μπορεί να αφορά απλώς και μόνον τον κατανοητό τους χαρακτήρα από τυπική και γραμματική άποψη, αλλά θα πρέπει ο καταναλωτής να μπορεί να κατανοεί και να αξιολογεί και τις οικονομικές συνέπειες του όρου αυτού (απόφαση της 30.4.2014, υπόθεση

Στην υπό κρίση περίπτωση, δεν είναι γνωστοί οι παράγοντες και οι συνθήκες που καθορίζουν την κρίση της Τράπεζας σχετικά με το μέγεθος της μεταβολής του κόστους του χρήματος (βλ. συναφώς απόφαση του Γερμανικού Ακυρωτικού με ημερομηνία 21.4.2009 και στοιχεία XI ZR 78/08, σκέψη 27). Ως προς δε τα έξοδα, δεν διευκρινίζεται καν σε τι ποσά ανέρχονται και τι ακριβώς αφορούν. Επιπρόσθετα, δεν διευκρινίζεται το εύρος της πιθανής μεταβολής των εξόδων. Έτσι καθίσταται αδύνατο για τον καταναλωτή να γνωρίζει επακριβώς τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά του.

Η θέση της Τράπεζας είναι ότι η μεθοδολογία υπολογισμού του Βασικού Επιτοκίου της Τράπεζας βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα της. Παρόλο που αυτό επιβεβαιώνεται από το Διευθυντή ΥΠΚ, τουλάχιστον όσον αφορά το παρόν, εντούτοις δε δύναται να αποδειχτεί ότι η εν λόγω μεθοδολογία ήταν κατά τον κρίσιμο χρόνο και ήτοι κατά τον χρόνο σύναψης των υπό εξέταση συμβάσεων ανηρτημένη στην ιστοσελίδα της Τράπεζας, ως ο ισχυρισμός της. Σε κάθε περίπτωση, εντός των συμβάσεων δεν γίνεται ουδεμία ρητή αναφορά και/ή διευκρίνιση περί της χρησιμοποιούμενης μεθοδολογίας, ούτε οποιαδήποτε παραπομπή σε σχετική ιστοσελίδα και/ή παράρτημα και/ή οποιοδήποτε άλλο έγγραφο.

Περαιτέρω, εφόσον δεν υπάρχει έγγραφη επιβεβαίωση παραλαβής συγκεκριμένου καταλόγου εξόδων από τον καταναλωτή, το οποίο θα ενίσχυε τη θέση της Τράπεζας περί παροχής σχετικής ενημέρωσης και γνώσης των καταναλωτών, σε αυτή την περίπτωση ο ισχυρισμός της Τράπεζας δεν μπορεί να γίνει αποδεχτός. Επιπλέον, το σύνολο και/ή ο συνδυασμός των υπό αναφορά όρων, σε συνάρτηση με το δικαίωμα μεταβολής των ήδη αδιευκρίνιστων εξόδων ενισχύει ακόμη περισσότερο τη θέση του Διευθυντή ΥΠΚ ότι ο καταναλωτής δεν είναι σε θέση να γνωρίζει επακριβώς τις υποχρεώσεις του. Εξάλλου, ο τρόπος ειδοποίησης του καταναλωτή, μέσω συνηθισμένου ταχυδρομείου, ή ιδιοχείρως, στη μόνιμη διεύθυνση του όπου τεκμαίρεται αμάχητα η παραλαβή κατόπιν παρέλευσης επτά ημερών από την ημερομηνία αποστολής της, καθώς επίσης και η δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης (για τη διαφοροποίηση του επιτοκίου ή των άλλων εξόδων ή του τρόπου υπολογισμού των), η οποία επίσης τεκμαίρεται αμάχητα ως να έχει κοινοποιηθεί στον πελάτη μετά παρέλευσης 24 ωρών από την σχετική δημοσίευση, δε διασφαλίζουν ότι ο καταναλωτής έλαβε πραγματική γνώση. Επιπρόσθετα η εν λόγω πρακτική «πραγματικής γνώσης», ασχέτως ύπαρξης της ή μη, αντικρούει τις πρόνοιες του άρθρου 3 του Περί Ελευθεροποίησης του Επιτοκίου και Συναφών Θεμάτων Νόμου του 1999, τις οποίες επικαλείται η Τράπεζα, όπου περιλαμβάνεται ρητή υποχρέωση της Τράπεζας να ενημερώνει τον οφειλέτη και όχι απλώς υποχρέωση αποστολής γραπτής ειδοποίησης ή δημοσίευσης.

Η Τράπεζα ισχυρίζεται επίσης ότι οι όροι αναφορικά με την επιβάρυνση του δανειολήπτη με δικαιώματα παροχής υπηρεσιών, έξοδα και άλλα δικαιώματα καθώς και σχετικά με τη μεταβολή των επιτοκίων, δικαιωμάτων και υπηρεσιών, αφορούν το κύριο αντικείμενο της

σύμβασης και επομένως δεν υπόκεινται σε έλεγχο καταχρηστικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 3(2) του Νόμου. Ωστόσο, η διάταξη αυτή ισχύει υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω όροι είναι σαφώς διατυπωμένοι, η οποία δεν συντρέχει εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τα προαναφερθέντα.

Σε κάθε περίπτωση, η διάταξη του άρθρου 4(2) της Οδηγίας, την οποία το άρθρο 3(2)(α) του Νόμου ενσωματώνει στο κυπριακό δίκαιο, καθιερώνει εξαίρεση από το γενικό κανόνα και άρα πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς (ΔΕΕ απόφαση της 30.4.2014, υπόθεση C-26/13 Kásler, C-26/13, EU:C:2014:282, σκέψη 42, και, απόφαση της 26.2.2015, υπόθεση C-143/13 Matei, EU:C:2015:127, σκέψη 49).

Το ΔΕΕ έχει διευκρινίσει ότι οι συμβατικές ρήτρες που αφορούν τον καθορισμό του «κύριου αντικειμένου της συμβάσεως» κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, είναι αυτές που ορίζουν τις κύριες παροχές της συμβάσεως και οι οποίες, ως τέτοιες, χαρακτηρίζουν τη σύμβαση. Αντιθέτως, οι ρήτρες που έχουν δευτερεύοντα χαρακτήρα σε σχέση με τις ρήτρες που ορίζουν την ουσία αυτή καθ' εαυτήν του συμβατικού δεσμού δεν είναι δυνατό να εμπίπτουν στην έννοια του «κύριου αντικειμένου της συμβάσεως», κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της Οδηγίας (απόφαση της 30.4.2014, υπόθεση C-26/13 Kásler, C-26/13, EU:C:2014:282, σκέψεις 49-50, απόφαση της 26.2.2015, υπόθεση C-143/13 Matei, EU:C:2015:127, σκέψη 54).

Σύμφωνα με το ΔΕΕ, επιχείρημα υπέρ του ότι κάποια ρήτρα δεν αφορά το κύριο αντικείμενο της σύμβασης αποτελεί και η συμπερίληψη συγκεκριμένης κατηγορίας ρητρών στο Παράρτημα της Οδηγίας (απόφαση της 26.2.2015, υπόθεση C-143/13 Matei, σκέψεις 59-60):

«59. Εν συνεχεία, διαπιστώνεται ότι οι ρήτρες που επιτρέπουν στον δανειστή να τροποποιεί μονομερώς το επιτόκιο μνημονεύονται ρητώς στο σημείο 1, στοιχείο ι, του παραρτήματος της οδηγίας 93/13 το οποίο, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, περιέχει ενδεικτικό και μη εξαντλητικό κατάλογο ρητρών που μπορούν να κηρυχθούν καταχρηστικές. Στο σημείο 2, στοιχείο β', του παραρτήματος αυτού διευκρινίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες το εν λόγω σημείο 1, στοιχείο ι', δεν απαγορεύει τέτοιες ρήτρες.

60. Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού του οποίου η επίτευξη επιδιώκεται με το παράρτημα της οδηγίας 93/13, δηλαδή του να χρησιμεύσει ως «κατάλογος ενδεχόμενης απαγορεύσεως» ρητρών που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως καταχρηστικές, η συμπερίληψη στον κατάλογο αυτό ρητρών όπως εκείνες που επιτρέπουν στον δανειστή να τροποποιεί μονομερώς το επιτόκιο θα καθίστατο σε μεγάλο βαθμό άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας εάν οι ρήτρες αυτές εξαιρούνταν ευθύς εξαρχής από την εκτίμηση περί του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα τους, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13.».

Εν προκειμένω, το Παράρτημα της Οδηγίας και ο Νόμος περιέχουν ρήτρες σχετικά με τους λόγους καταγγελίας της σύμβασης στις περιπτώσεις (ι) και (ιβ).

Ως εκ τούτου, αφενός η ανάγκη συσταλτικής ερμηνείας της έννοιας του «κυρίως αντικειμένου της σύμβασης», αφετέρου η συμπερίληψη ρητρών σχετικά με την καταγγελία συμβάσεων στο Παράρτημα της Οδηγίας και του Νόμου κατατείνουν στο ότι οι πρόνοιες της δανειακής σύμβασης σχετικά με τη μεταβολή του επιτοκίου και τα επιβαλλόμενα έξοδα, δικαιώματα, κλπ., δεν ρυθμίζουν το κυρίως αντικείμενο της σύμβασης και άρα υπόκεινται στον έλεγχο καταχρηστικότητας κατ' άρθρο 5(1) του Νόμου.

Κατά συνέπεια, η ευχέρεια της Τράπεζας να μεταβάλλει μονομερώς το ύψος των επιτοκίων και των εξόδων και μάλιστα χωρίς να υποχρεούται να ειδοποιήσει ατομικά τον καταναλωτή για τη μεταβολή αυτή, της παρέχει τη δυνατότητα να καθορίζει κατά βούληση το μέγεθος των υποχρεώσεων του καταναλωτή έναντι της, χωρίς κανένα ειδικό, συγκεκριμένο και αντικειμενικά ελέγξιμο κριτήριο. Αυτό δέον να συνδυαστεί με την έλλειψη οποιουδήποτε δικαιώματος του καταναλωτή στη σύμβαση να αντιταχθεί στη μεταβολή αυτή, μέσω π.χ. καταγγελίας της σύμβασης. Έτσι η Τράπεζα μπορεί να αυξάνει ανεξέλεγκτα τις επιβαρύνσεις του καταναλωτή, χωρίς καμία δυνατότητα αντίδρασης από μέρους του (βλ. και *Office of Fair Trading, Unfair Contract Terms Guidance, July 2015, αρ. 5.21.1 επ.*). Άλλωστε η δυνατότητα αυτή της Τράπεζας πληροί τις προϋποθέσεις των στοιχείων (ια) και (ιβ) της παρ.1 του Παραρτήματος του Νόμου:

(ια) που πιθανολογεί καταχρηστικότητα των όρων που επιτρέπουν στους προμηθευτές να τροποποιούν μονομερώς και χωρίς σοβαρό λόγο τα χαρακτηριστικά του προς παράδοση προϊόντος ή της προς παροχή υπηρεσίας, και

(ιβ) που πιθανολογεί καταχρηστικότητα των όρων που επιτρέπουν στον παρέχοντα υπηρεσίες το δικαίωμα να αυξάνει τις τιμές του, χωρίς ο καταναλωτής να έχει αντίστοιχο δικαίωμα που να του επιτρέπει να λύει τη σύμβαση στην περίπτωση που η τελική τιμή είναι πολύ ψηλή σε σχέση με την τιμή που συμφωνήθηκε κατά τη σύναψη της σύμβασης.

Σημειώνεται ότι ο Διευθυντής ΥΠΚ, έχει λάβει υπόψη και τις προϋποθέσεις της παρ. 2, του Παραρτήματος του Νόμου, οι οποίες εφαρμόζονταν κατά την περίοδο υπογραφής των δανείων:

2. Πεδίο εφαρμογής των υποπαραγράφων (ζ), (ι) και (ιβ)-

(α) Η υποπαραγράφος (ζ) δεν επηρεάζει τις ρήτρες με τις οποίες ο προμηθευτής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών επιφυλάσσεται του δικαιώματος του να λύσει σύμβαση αορίστου χρόνου μονομερώς και χωρίς προειδοποίηση, εφόσον συντρέχει βασικός λόγος, αρκεί να επιβαρύνεται ο πωλητής ή ο προμηθευτής με την υποχρέωση να πληροφορεί αμέσως το άλλο ή τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη·

(β) η υποπαράγραφος (ι) δεν επηρεάζει τις ρήτρες με τις οποίες ο προμηθευτής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών επιφυλάσσεται του δικαιώματος του να τροποποιεί το επιτόκιο που οφείλεται από τον καταναλωτή ή που οφείλεται σε αυτόν, ή το ποσό όλων των άλλων επιβαρύνσεων των σχετικών με τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες χωρίς καμία προειδοποίηση σε περίπτωση βάσιμου λόγου, αρκεί ο πωλητής ή ο προμηθευτής να επιβαρύνεται με την υποχρέωση να πληροφορεί αμέσως το άλλο ή τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη και αυτό ή αυτά να είναι ελεύθερα να καταγγείλουν πάραυτα τη σύμβαση.

Η υποπαράγραφος (ι) δεν επηρεάζει εξάλλου τις ρήτρες με τις οποίες ο πωλητής ή προμηθευτής επιφυλάσσεται του δικαιώματος του να τροποποιήσει μονομερώς τους όρους μιας σύμβασης αορίστου χρόνου, εφόσον όμως θα τον βαρύνει η υποχρέωση να προειδοποιήσει εντός εύλογου χρονικού διαστήματος τον καταναλωτή, ο οποίος και παραμένει ελεύθερος να καταγγείλει τη σύμβαση.

(γ) οι υποπαράγραφοι (ζ), (ι) και (ιβ) δεν εφαρμόζονται όταν πρόκειται για—
- συναλλαγές που αφορούν κινητές αξίες και προϊόντα ή υπηρεσίες η τιμή των οποίων υπόκειται στις διακυμάνσεις επιτοκίου της χρηματαγοράς που δεν ελέγχει ο πωλητής ή ο προμηθευτής·

και

- συμβάσεις αγοράς ή πώλησης συναλλάγματος, ταξιδιωτικών επιταγών ή διεθνών ταχυδρομικών ενταλαμάτων που έχουν εκδοθεί σε συνάλλαγμα·

(δ) η υποπαράγραφος (ιβ) δεν επηρεάζει τις ρήτρες τιμαριθμικής αναπροσαρμογής της τιμής, εφόσον οι ρήτρες αυτές είναι νόμιμες και ο τρόπος μεταβολής της τιμής περιγράφεται επακριβώς.

Ο Διευθυντής ΥΠΚ κρίνει ότι οι εν λόγω όροι δεν εμπίπτουν στις εξαιρέσεις της παρ. 2 του Παραρτήματος του Νόμου, εφόσον αυτοί προσκρούουν στην αρχή της διαφάνειας, κατά παράβαση του άρθρου 7 του Νόμου, ως επεξηγήθηκε στις σελίδες 25 και 26 ανωτέρω.

Να σημειωθεί επίσης ότι η δυνατότητα των τραπεζών να αυξάνουν το περιθώριο (margin) του επιτοκίου έχει πλέον απαγορευθεί νομοθετικώς με το Ν. 141(Ι)/2014, που εισήγαγε το άρθρο 3Α στον Περί Ελευθεροποίησης του Επιτοκίου και Συναφών Θεμάτων Νόμο του 1999. Μολονότι η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται ευθέως εν προκειμένω, εντούτοις δεικνύει την αρνητική αξιολόγηση του νομοθέτη ως προς τις ρήτρες μονομερούς αύξησης του επιτοκίου.

Συνεπώς, οι ως άνω εξεταζόμενοι όροι θεωρούνται αδιαφανείς κατά παράβαση του άρθρου 7 του Νόμου και καταχρηστικοί κατά παράβαση των εδαφίων (1) και (4) του άρθρου 5 και των υποπαραγράφων (ια) και (ιβ) του Παραρτήματος του Νόμου, αφού διαταράσσουν τη συμβατική ισορροπία σε βάρος του καταναλωτή ενάντια της αρχής της καλής πίστης.

- Άμεση εξόφληση
- Γενικό δικαίωμα επισχέσεως

Με τους παραπάνω όρους, η Τράπεζα έχει τη διακριτική ευχέρεια να απαιτήσει οποτεδήποτε την αποπληρωμή ολόκληρου ή μέρους του δανείου και ο καταναλωτής υποχρεούται στην άμεση καταβολή ολόκληρου του αιτούμενου από την Τράπεζα ποσού, πλέον κεφαλαίου, τόκου υπερημερίας, προμήθειας, δικαιωμάτων δαπανών και άλλων εξόδων. Μέχρι την ολοσχερή εξόφληση των οφειλόμενων ποσών, η Τράπεζα θα έχει προνομιακή εξασφάλιση επί του κάθε είδους ποσού προς αξίωση και λοιπών περιουσιακών στοιχείων που έχει στην κατοχή της και ανήκουν στον καταναλωτή.

Οι ανωτέρω όροι δεν προσδιορίζουν σε τι συνίστανται όλα τα απαιτούμενα κόστη/ έξοδα/ δαπάνες, με τι κριτήρια υπολογίζονται και πότε θα απαιτηθούν από την Τράπεζα. Έτσι όμως ο καταναλωτής δεν μπορεί να γνωρίζει ούτε το είδος και το ύψος των οφειλόμενων από αυτόν ποσών ούτε και το χρόνο καταβολής τους. Συνεπώς, οι όροι αυτοί παραβιάζουν την υποχρέωση διαφάνειας των όρων που βαρύνει την Τράπεζα.

Επίσης, με τους πιο πάνω όρους, η Τράπεζα καθορίζει ουσιαστικά μονομερώς και άνευ προθεσμίας την έκταση και το χρόνο της υποχρέωσης του καταναλωτή να αποπληρώσει το δάνειο σε οποιαδήποτε περίπτωση, με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να μην μπορεί να γνωρίζει επακριβώς τις υποχρεώσεις του ώστε να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να ανταπεξέλθει σε αυτές.

Παράλληλα, στο βαθμό που τα έξοδα αυτά αφορούν έξοδα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της Τράπεζας προς τον καταναλωτή, αντίκειται στην επιβαλλόμενη από την καλή πίστη αρχή ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος βαρύνεται με τα έξοδα εκπλήρωσης των υποχρεώσεών του, το σεβασμό της οποίας ευλόγως προσδοκά ο καταναλωτής. Επομένως, από αυτή την άποψη οι ανωτέρω όροι συνιστούν αιφνιδιαστικές ρήτρες.

Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω όροι στερούνται διαφάνειας κατά παράβαση του άρθρου 7 του Νόμου, ενώ ταυτόχρονα είναι αιφνιδιαστικοί και διαταράσσουν υπέρμετρα τη συμβατική ισορροπία σε βάρος του καταναλωτή και ενάντια στις απαιτήσεις της καλής πίστης κατά παράβαση του Άρθρου 5(1).

- Χρέωση οποιουδήποτε λογαριασμού

Με τον εν λόγω όρο, η Τράπεζα δύναται να χρεώνει οποιονδήποτε τραπεζικό λογαριασμό του οφειλέτη, κατά την απόλυτη κρίση της, για τις έναντι της οφειλές, ενώ συγχρόνως δικαιούται σε οποιαδήποτε στιγμή και χωρίς προειδοποίηση να συνενώνει όλους ή οποιουσδήποτε λογαριασμούς του οφειλέτη με τις υποχρεώσεις του προς την Τράπεζα και να

συμψηφίζει ή μεταφέρει οποιοδήποτε ποσό ή ποσά τα οποία δυνατόν να βρεθούν σε πίστη του σε οποιονδήποτε λογαριασμό ή λογαριασμούς προς εξόφληση μέρους ή όλων των υποχρεώσεων του.

Η Τράπεζα ισχυρίζεται ότι δεν δημιουργείται οποιαδήποτε ανισορροπία μεταξύ των μερών και ότι απλώς πραγματεύεται το αναγνωρισμένο από τη νομολογία τραπεζικό δικαίωμα επίσχεσης, που προνοείται στον όρο «Γενικό Δικαίωμα Επίσχεσης» και συμψηφισμού το οποίο απορρέει από τη σχέση Τράπεζας και πελάτη (παραπέμποντας στην υπόθεση *Αντωνίου ν The Cyprus Popular Bank Ltd (1994) 1 A.A.Δ. 720*), το οποίο δικαίωμα θα εξακολουθούσε να υφίσταται, έστω και αν αυτό δε αναφερόταν ρητώς στις συμβάσεις.

Η Τράπεζα λανθασμένα επικαλείται την υπόθεση *Αντωνίου ν The Cyprus Popular Bank Ltd (1994) 1 A.A.Δ. 720*, στην υπό εξέταση υπόθεση, καθότι ο Διευθυντής ΥΠΚ δεν αρνήθηκε σε καμία χρονική περίοδο το τραπεζικό δικαίωμα επίσχεσης (lien) της Τράπεζας. Η παρούσα εξέταση περιορίστηκε αυστηρά στο γράμμα του Νόμου και της Οδηγίας, για εξέταση καταχρηστικότητας του όρου σε συγκεκριμένο και συνολικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, η μη υποχρέωση ειδοποίησης του οφειλέτη για την έλλειψη υπολοίπου και η χρέωση του οποιουδήποτε λογαριασμού του οφειλέτη με το ποσό των δόσεων ή άλλων χρεώσεων κρίνεται καταχρηστικός, καθότι με τον τρόπο αυτό η Τράπεζα έχει δικαίωμα να επιβαρύνει οποιονδήποτε λογαριασμό του καταναλωτή με ληξιπρόθεσμες οφειλές, ακόμη κι αν αυτό οδηγήσει σε υπέρβαση του πιστωτικού του ορίου, με όλες τις δυσμενείς συνέπειες που απορρέουν από αυτό, όπως επιβάρυνση με τόκους υπερημερίας, ή/και ανατοκισμό, ή/και έλλειψη ρευστότητας.

Ο εν λόγω όρος δύναται επίσης να προκαλέσει άλλες δυσμενείς συνέπειες στον καταναλωτή ή ακόμα και σε άτομα του στενού του περιβάλλοντος, για παράδειγμα σε περίπτωση συνδικαιούχων του λογαριασμού. Όλα αυτά είναι πιθανό να πραγματοποιηθούν ακόμη και αν ο οφειλέτης βρίσκεται σε προσωρινή οικονομική δυσχέρεια και δη εν αγνοία του, αφού η Τράπεζα δεν υποχρεούται να παράσχει καμία ενημέρωση στον καταναλωτή για τις χρεώσεις αυτές. Τοιουτοτρόπως, ο καταναλωτής πιθανόν να αντιμετωπίζει τον κίνδυνο του αιφνιδιασμού, καθώς και να υποστεί πλήθος δυσμενών επακόλουθων. Τούτο όμως δεν συνάδει με την καλόπιστη εκτέλεση των εκατέρωθεν συμβατικών υποχρεώσεων, η οποία επιβάλλει την προηγούμενη ενημέρωση του καταναλωτή για τα ληξιπρόθεσμα χρέη και την παροχή σύντομης προθεσμίας διευθέτησής τους, προτού η Τράπεζα προβεί μονομερώς σε χρέωση λογαριασμού διαφορετικού από αυτόν της εξυπηρέτησης του δανείου.

Με τον όρο «Χρέωση οποιουδήποτε λογαριασμού», με τον οποίο η Τράπεζα μπορεί να χρεώνει κατά την απόλυτη κρίση της οποιονδήποτε τραπεζικό λογαριασμό του οφειλέτη για τις έναντι της οφειλές της, δημιουργεί υπέρμετρη διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας σε βάρος του καταναλωτή κατά παράβαση των αρχών της καλής πίστης. Ως αποτέλεσμα, ο καταναλωτής κινδυνεύει να αιφνιδιαστεί και να υποστεί πλήθος δυσμενών επακόλουθων, ειδικότερα όπου η Τράπεζα δικαιούται σε οποιανδήποτε στιγμή και χωρίς προειδοποίηση να

συνενώνει όλους ή οποιουσδήποτε λογαριασμούς του οφειλέτη με τις υποχρεώσεις του προς την Τράπεζα και να συμψηφίζει ή μεταφέρει οποιοδήποτε ποσό ή ποσά τα οποία δυνατόν να βρεθούν σε πίστη του σε οποιονδήποτε λογαριασμό ή λογαριασμούς προς εξόφληση μέρους ή όλων των υποχρεώσεών του.

Κατά συνέπεια, ο ανωτέρω όρος διαταράσσει υπέρμετρα τη συμβατική ισορροπία σε βάρος του καταναλωτή, κατά παράβαση των αρχών της καλής πίστης και θεωρείται καταχρηστικός κατ' άρθ. 5(1) του Νόμου.

ο Πρόωρη αποπληρωμή

Ο εν λόγω όρος επιτρέπει την πρόωρη, μερική ή ολική, αποπληρωμή του δανείου από τον δανειολήπτη, κατόπιν υποβολής σχετικής γραπτής ειδοποίησης από αυτόν, η οποία πρέπει να υποβληθεί στην Τράπεζα εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από την προκαθορισμένη ημερομηνία καταβολής της επόμενης δόσης του δανείου. Εναπόκειται στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια της Τράπεζας, εάν θα αποδεχτεί ή εάν θα απορρίψει την πρόταση. Εφόσον η Τράπεζα αποδεχτεί την πρόταση για πρόωρη αποπληρωμή, ο δανειολήπτης οφείλει να καταβάλει στην Τράπεζα οποιαδήποτε έξοδα, δαπάνες, ζημιές, απώλειες ή υποχρεώσεις (συμπεριλαμβανομένης τυχόν απώλειας κέρδους) της Τράπεζας. Επιπρόσθετα, το δάνειο ή η αποπληρωμή θα υπόκειται σε τέτοιους όρους ως θα τεθούν από την Τράπεζα.

Ο όρος δεν καθορίζει επακριβώς τη φύση και/ή το είδος και/ή το ύψος και/ή τον τρόπο υπολογισμού των εξόδων, δαπανών, ζημιών, απωλειών και υποχρεώσεων της Τράπεζας, όπως προκύπτουν λόγω της πρόωρης αποπληρωμής του δανείου, ενώ ο τελικός καθορισμός των πιο πάνω επαφίεται στην απόλυτη κρίση της Τράπεζας.

Σημειωτέον ότι ο Διευθυντής ΥΠΚ δεν διαφωνεί με τη θέση της Τράπεζας πως τα δάνεια παραχωρούνται με σκοπό την εξασφάλιση κέρδους και ότι η Τράπεζα δικαιούται αποζημίωση σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης. Θα πρέπει όμως ο καταναλωτής να γνωρίζει επακριβώς τον τρόπο με τον οποίο η Τράπεζα υπολογίζει τα έξοδα, τις δαπάνες, τις ζημιές, τις απώλειες ή υπερχρεώσεις που μπορεί να υποστεί ή να επιβαρυνθεί ως αποτέλεσμα της πρόωρης αποπληρωμής.

Η θέση της Τράπεζας ότι είναι αδύνατο για αυτήν να προκαθορίσει τις πιο πάνω επιβαρύνσεις καθότι αυτό εξαρτάται από πολλούς παράγοντες δεν μπορεί να δικαιολογήσει την αδιαφάνεια του όρου. Και αυτό για το λόγο ότι η Τράπεζα δεν καλείται να τους προκαθορίσει, αλλά να παραθέσει τα κριτήρια υπολογισμού τους, ώστε να δύναται ο καταναλωτής να τα λάβει υπ' όψιν του και να αποφασίσει εάν και πότε θα ασκήσει το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής.

Περαιτέρω, ο ισχυρισμός της Τράπεζας ότι οι καταναλωτές γνωρίζουν ότι σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης δε θα επιβαρυνθούν με περαιτέρω κόστος, πέραν του συμφωνηθέντος με την Τράπεζα, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτός. Από τη διατύπωση του όρου προκύπτει ότι, σε περίπτωση πρόωρης αποπληρωμής, η Τράπεζα θα μπορούσε να ζητήσει την καταβολή του συνολικού ποσού το οποίο ο δανειολήπτης θα κατέβαλλε εάν δεν προχωρούσε σε πρόωρη αποπληρωμή του δανείου, συμπεριλαμβανομένων τόκων, εξόδων και χρεώσεων. Κατ' αυτό τον τρόπο η πρόωρη αποπληρωμή του δανείου δεν εξυπηρετεί τον αρχικό σκοπό του δανειολήπτη, δηλαδή την απομείωση του κόστους του δανείου.

Ως εκ τούτου, ο όρος αυτός θεωρείται καταχρηστικός και αδιαφανής κατά παράβαση των Άρθρων 5 και 7 αντίστοιχα.

ο **Παραπομπή σε διαιτησία**

Με τον όρο «*Παραπομπή σε διαιτησία*», ο χρεώστης αναγνωρίζει και αποδέχεται το δικαίωμα της Τράπεζας για παραπομπή του ιδίου ή των εγγυητών του σε διαιτησία σύμφωνα με τις διατάξεις του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμου, χωρίς τούτο να υποδηλώνει ότι αποκλείει την Τράπεζα να επιλέξει αντί διαιτησίας την παραπομπή του στα πολιτικά δικαστήρια.

Ο όρος αυτός προνοεί για τη διακριτική ευχέρεια της Τράπεζας να παραπέμψει τον χρεώστη σε διαιτησία ή στο αρμόδιο δικαστήριο, χωρίς να προβλέπει αφενός κάποιο αντίστοιχο δικαίωμα για τον καταναλωτή, αφετέρου για τυχόν δικαίωμά του να αντιταχθεί στη διαδικασία αυτή. Ο όρος αυτός θα πρέπει να ερμηνευθεί ότι αποκλείει τα σχετικά δικαιώματα του καταναλωτή. Η ερμηνεία αυτή προκύπτει από το άρθρο 7 του Νόμου, ερμηνευμένο υπό το φως του άρθρου 5, τελευταία πρόταση της Οδηγίας, το οποίο ορίζει ότι εφαρμόζεται η δυσμενέστερη για τον καταναλωτή ερμηνεία σε περιπτώσεις διαδικασιών αφηρημένου ελέγχου της καταχρηστικότητας συμβατικών όρων σύμφωνα με το άρθρο 7(2) της Οδηγίας, το οποίο έχει ενσωματωθεί στην Κύπρο με το άρθρο 9 του Νόμου. Η διάταξη αυτή είναι αναγκαστικού δικαίου και καθιστά δυνατή τη συχνότερη απαγόρευση της χρήσεως μιας ασαφούς ή διφορούμενης ρήτρας, γεγονός που έχει ως συνέπεια την αποτελεσματικότερη προστασία των καταναλωτών (*ΔΕΚ απόφαση της 9.9.2004, υπόθεση C-70/03 Επιτροπή κατά Ισπανίας, ECLI:EU:C:2004:505, σκέψεις 16-17*). Τυχόν αντίθετη ερμηνεία του άρθρου 7 του Νόμου θα υπονόμει την πρακτική αποτελεσματικότητα του ενωσιακού δικαίου και θα θεμελίωνε παράβαση του ενωσιακού δικαίου από την Κυπριακή Δημοκρατία (βλ. αναλυτικά την ως άνω απόφαση C-70/03, σκέψεις 14-22).

Η θέση της Τράπεζας ότι δεν τίθεται θέμα παράβασης του Νόμου, γιατί ο εν λόγω όρος εξαιρείται εφαρμογής του Νόμου από το άρθρο 4(ε)(i) αυτού, καθότι ενσωματώθηκε για σκοπούς συμμόρφωσης με το άρθρο 52 του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμου του 1985

(22/1985) δεν ευσταθεί, διότι η διατύπωση του υπό εξέταση όρου είναι διαφορετική από το άρθρο 52(1) του Ν. 22/1985, ως προς το ότι ο εξεταζόμενος όρος δεν αναφέρει τίποτα για τα αντίστοιχα δικαιώματα του καταναλωτή.

Κατά συνέπεια, ο ανωτέρω όρος διαταράσσει υπέρμετρα τη συμβατική ισορροπία σε βάρος του καταναλωτή, κατά παράβαση των αρχών της καλής πίστης και θεωρείται καταχρηστικός κατ' άρθρ. 5(1) του Νόμου.

- **Γνώση του περιεχομένου της σύμβασης από τον καταναλωτή**

Ο υπό αναφορά όρος περιέχει δήλωση του καταναλωτή ότι η Τράπεζα του παρέσχε τη δυνατότητα να συμβουλευθεί δικηγόρο της επιλογής του σχετικά με τη σύμβαση, ενώ συγχρόνως περιέχει δήλωση του καταναλωτή ότι κατανόησε απολύτως τους συμβατικούς όρους και υπέγραψε τη σύμβαση με πλήρη γνώση των διατάξεών της.

Από τα στοιχεία που τέθηκαν υπ' όψιν του Διευθυντή ΥΠΚ και από τις δηλώσεις των μερών δεν προκύπτουν στοιχεία εφαρμογής της πρακτικής όπου καταναλωτές χρησιμοποιούσαν τις υπηρεσίες δικηγόρου. Επίσης, η Τράπεζα δεν προσκόμισε κανένα έγγραφο από το οποίο να προκύπτει προσυμβατική ενημέρωση, είτε προς τους καταναλωτές, είτε ενδεχομένως προς δικηγόρο αυτών, σχετικά με τους όρους της σύμβασης (π.χ. αποδεικτικό αποστολής του κειμένου της σύμβασης για μελέτη), ούτε και ανέφερε στις επιστολές της προς τον Διευθυντή ΥΠΚ ότι οι όροι της σύμβασης είχαν εξηγηθεί στους καταναλωτές. Ο ισχυρισμός της ότι ο ίδιος ο όρος προειδοποιεί τους καταναλωτές πως έχουν κάθε δικαίωμα να συμβουλευθούν δικηγόρο της επιλογής τους και τους προτρέπει μάλιστα να το πράξουν προτού υπογράψουν τη σύμβαση, με τρόπο ώστε να τους εξηγηθούν πλήρως οι όροι της σύμβασης και να γνωρίζουν επακριβώς τι υπογράφουν δεν είναι βάσιμος εφόσον η προτροπή δεν επαρκεί για τη θεμελίωση της γνώσης και κατανόησης των όρων της σύμβασης από μέρος των καταναλωτών. Η εξέταση που γίνεται με βάση τον Νόμο αφορά το μέσο καταναλωτή ο οποίος χρήζει προστασίας, επομένως ακόμη και αν συγκεκριμένες περιπτώσεις καταναλωτών συμβουλευτήκαν δικηγόρο κατά την σύναψη της δανειακής σύμβασης, αυτό θεωρείται άνευ ουσίας κατά το γενικό έλεγχο που πραγματοποιείται βάσει του Νόμου και της Οδηγίας.

Ως εκ τούτου, ο εν λόγω όρος εμπίπτει στην περίπτωση (θ) του Παραρτήματος του Νόμου, δηλαδή αυτολεξεί «*συνάγει αμετάκλητα την εκ μέρους του καταναλωτή αποδοχή ρητρών τις οποίες δεν είχε καμία πραγματική δυνατότητα να γνωρίζει πριν συνάψει τη σύμβαση*» με αποτέλεσμα να δημιουργεί αυξημένες υπόνοιες καταχρηστικότητας. Το γεγονός αυτό σε συνάρτηση με το πρακτικό αποτέλεσμα του υπό εξέταση όρου, δηλαδή ο περιορισμός της δυνατότητας του καταναλωτή να αμφισβητήσει τη νομιμότητα των συμβατικών όρων και το επιχείρημα ότι ο καταναλωτής τελούσε εν πλήρη γνώσει του περιεχομένου του όρου και των συνεπειών του κατά την υπογραφή της σύμβασης, αποδυναμώνει το επιχείρημα της Τράπεζας. Ως αποτέλεσμα και ενώ η Τράπεζα εμφανίζεται ως να έχει εκπληρώσει την

υποχρέωσή της περί ενημέρωσης του καταναλωτή σχετικά με το περιεχόμενο της σύμβασης, εντούτοις στην πραγματικότητα δεν έχει γίνει ουδεμία ενημέρωση ως η υποχρέωση της Τράπεζας. Η εν λόγω υποχρέωση αφενός απορρέει από την αρχή της καλής πίστης, λόγω της υπέρτερης τεχνικής της γνώσης στα χρηματοοικονομικά και της ανώτερης διαπραγματευτικής της ισχύος, αφετέρου η γνωστοποίηση του συμβατικού περιεχόμενου στον αντισυμβαλλόμενο, προτού ο τελευταίος αποφασίσει να δεσμευτεί, αποτελεί θεμελιώδη αρχή του δικαίου των συμβάσεων (βλ. αιτιολογ. σκέψη 28 της Οδηγίας, *Office of Fair Trading, Unfair Contract Terms Guidance, September 2008, αρ. 9.1 επ.*). Συνεπώς, ο όρος αυτός δημιουργεί μια τρόπον τινά αναληθή κατάσταση σε βάρος του καταναλωτή, περιορίζοντας τα δικαιώματά του και διαταράσσοντας τη συμβατική ισορροπία σε βάρος του, ενάντια στην καλή πίστη.

Κατά συνέπεια, ο ανωτέρω όρος διαταράσσει υπέρμετρα τη συμβατική ισορροπία σε βάρος του καταναλωτή, κατά παράβαση των αρχών της καλής πίστης και θεωρείται καταχρηστικός κατ' άρθ. 5(1) του Νόμου και 5(4) υποπ. (θ) του Παραρτήματος του Νόμου.

ο **Τροποποίηση όρων που αναφέρονται στην αποπληρωμή του δανείου**

Ο όρος αυτός παρέχει στην Τράπεζα το δικαίωμα να τροποποιεί οποτεδήποτε και κατά την απόλυτη κρίση της τους όρους αποπληρωμής του δανείου. Η Τράπεζα ισχυρίζεται ότι ο όρος αυτός χρησιμεύει στην περίπτωση που οι δανειολήπτες δυσκολεύονται να αντεπεξέλθουν στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Πλην όμως η ευρύτατη διατύπωση του όρου επιτρέπει στην Τράπεζα να τροποποιεί τους όρους αποπληρωμής σε οποιαδήποτε περίπτωση, ακόμη και αν οι δανειολήπτες είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους. Το ότι η Τράπεζα μπορεί να προβαίνει σε τέτοια τροποποίηση, χωρίς να παρατίθενται οποιαδήποτε κριτήρια με βάση τα οποία θα αποφασίζει, καθιστά τον όρο αδιαφανή κατά παράβαση του άρθ. 7 του Νόμου.

Επιπρόσθετα, η δυνατότητα αυτή της Τράπεζας της δίνει το δικαίωμα να μεταβάλλει, μονομερώς και χωρίς παράθεση οποιουδήποτε λόγου, κάποιους από τους σημαντικότερους για τον καταναλωτή όρους της σύμβασης, δηλαδή αυτούς που αφορούν την αποπληρωμή του δανείου. Έτσι, ο καταναλωτής δεν μπορεί να έχει καμία βεβαιότητα ότι οι συμφωνηθέντες όροι του δανείου θα εξακολουθούν να ισχύουν. Εξάλλου, η περίπτωση αυτή υπάγεται και στην υποπαράγραφο (ι) του Παραρτήματος του Νόμου.

Ως εκ τούτου, ο όρος διαταράσσει υπέρμετρα τη συμβατική ισορροπία σε βάρος του καταναλωτή και ενάντια στις απαιτήσεις της καλής πίστης και θεωρείται καταχρηστικός κατ' άρθ. 5 του Νόμου.

ο **Περιπτώσεις καταγγελίας της σύμβασης από την Τράπεζα**

Ο εν λόγω όρος προνοεί για τις περιπτώσεις καταγγελίας της σύμβασης από την Τράπεζα. Σε περίπτωση καταγγελίας επέρχονται οι ιδιαίτερες δυσμενείς για τον καταναλωτή συνέπειες που αναφέρονται στη δεύτερη παράγραφο του όρου, όπως η άμεση επιστροφή ολόκληρου του ανεξόφλητου κεφαλαίου, πλέον τόκων, εξόδων και λοιπών δαπανών.

Ο όρος αυτός είναι ευρύτατα διατυπωμένος, με αποτέλεσμα να μη λαμβάνει καθόλου υπόψη τα συμφέροντα του δανειολήπτη. Ειδικότερα, με τις δύο πρώτες περιπτώσεις καταγγελίας, η Τράπεζα μπορεί να καταγγείλει τη σύμβαση χωρίς να υποχρεούται να συνεκτιμά τις ατομικές περιστάσεις του καταναλωτή που οδήγησαν σε παράβαση του συμβατικού όρου και/ή στη μη καταβολή του οφειλόμενου ποσού, τη βαρύτητα της παράβασης και/ή το μέγεθος του οφειλόμενου ποσού, την επίδρασή της στην ικανότητα αποπληρωμής του καταναλωτή καθώς και το αν η παράβαση αυτή είναι υπαίτια ή όχι, δηλαδή αν οφείλεται σε δόλο, αμέλεια ή ανωτέρα βία. Επίσης, η γενικότητα της ρήτρας («οποιοδήποτε όρο») συνδυάζεται πρακτικά με την αδιαφάνεια άλλων όρων της σύμβασης, για παράδειγμα ως προς τις χρεώσεις, τα έξοδα και τη μεταβολή του επιτοκίου. Έτσι ο καταναλωτής όχι μόνο αδυνατεί να γνωρίζει τα ακριβή δικαιώματα και υποχρεώσεις του, αλλά επιπρόσθετα η Τράπεζα μπορεί να καταγγείλει τη σύμβαση εκμεταλλευόμενη αυτή την ασάφεια υπέρ της, χωρίς καμία υπαίτια παράβαση του καταναλωτή.

Η τρίτη περίπτωση αφορά δικαίωμα καταγγελίας για οποιεσδήποτε ψευδείς δηλώσεις ή παραστάσεις του καταναλωτή προς την Τράπεζα. Δεν εξετάζεται καθόλου ούτε η σημασία της ψευδούς δήλωσης για τη φερεγγυότητα του καταναλωτή και την εκτέλεση της σύμβασης, ούτε η τυχόν ανυπαίτια άγνοια του καταναλωτή ως προς τα δηλούμενα γεγονότα.

Η τέταρτη περίπτωση καταγγελίας αφορά διαδικασίες αφερεγγυότητας σε βάρος του καταναλωτή. Πλην όμως η διάταξη συμπεριλαμβάνει και κάθε άλλη νομική διαδικασία, η οποία ενδέχεται να επηρεάσει την οικονομική ικανότητα του καταναλωτή να αποπληρώσει το δάνειο. Το τελευταίο κριτήριο είναι τόσο ευρύ, που εμπερικλείει κάθε οικονομική αξίωση κατά του καταναλωτή, από οποιοδήποτε πρόσωπο, ανεξαρτήτως του ύψους της αξίωσης, ανεξαρτήτως τυχόν ενστάσεων του καταναλωτή και ανεξαρτήτως του βαθμού που επηρεάζει ή ενδέχεται να επηρεάσει τις οικονομικές δυνατότητες του καταναλωτή.

Η έκτη περίπτωση καταγγελίας αφορά την έκδοση εντάλματος εκποίησης περιουσιακών στοιχείων του καταναλωτή. Δεν λαμβάνεται καθόλου υπ' όψιν αν τα περιουσιακά στοιχεία που εκποιούνται έχουν αξία τέτοια που να παρακωλύει σημαντικά την ικανότητα του καταναλωτή να αποπληρώσει το δάνειο, ιδίως εν όψει τυχόν άλλων εξασφαλίσεων που ενδεχομένως έχει λάβει η Τράπεζα από αυτόν.

Παρεμφερής είναι και η έβδομη περίπτωση καταγγελίας που επιτρέπει στην Τράπεζα να καταγγείλει τη σύμβαση, αν επέλθει οποιοδήποτε γεγονός που δύναται να επηρεάσει τις

εξασφαλίσεις που έχει λάβει για την αποπληρωμή του δανείου. Ούτε σε αυτή την περίπτωση λαμβάνεται υπ' όψιν το μέγεθος της πιθανότητας να επηρεαστούν πραγματικά οι εξασφαλίσεις που έχει λάβει η Τράπεζα και ο βαθμός στον οποίο επηρεάζεται η οικονομική φερεγγυότητα του καταναλωτή.

Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η Τράπεζα δικαιούται να καταγγείλει τη σύμβαση, χωρίς να εξετάζει καθόλου την επίδραση των ανωτέρω γεγονότων στην ικανότητα του καταναλωτή να αποπληρώσει το υπολειπόμενο ποσό του δανείου.

Η Τράπεζα παρατηρεί σχετικά ότι σε περίπτωση που οποιοσδήποτε δανειολήπτης αντιμετωπίζει δυσκολίες στην ικανότητα αποπληρωμής του δανείου του, τότε αυτός δύναται να αιτηθεί την αναδιάρθρωση του δανείου, οπότε η Τράπεζα στο πλαίσιο της καλής πίστης και των Οδηγιών της Κεντρικής Τράπεζας, δύναται να συμφωνήσει παράταση της αποπληρωμής του δανείου ή αναστολή πληρωμών, ανάλογα με το αίτημα του πελάτη. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή προϋποθέτει την ανάληψη πρωτοβουλίας εκ μέρους του καταναλωτή για την αναδιάρθρωση του δανείου. Η εξεταζόμενη ρήτρα παρέχει τη δυνατότητα στην Τράπεζα να καταγγείλει τη σύμβαση προτού καν ο καταναλωτής προλάβει να υποβάλει αίτημα αναδιάρθρωσης του δανείου. Συναφώς ο όρος αυτός, όπως ερμηνεύεται και από την ίδια τη Τράπεζα, δεν προνοεί καν για υποχρέωση επικοινωνίας της Τράπεζας με το δανειολήπτη που αντιμετωπίζει δυσχέρειες, ώστε να διαπιστώσει την αιτία των δυσχερειών αυτών.

Επομένως, ο όρος διαταράσσει υπέρμετρα τη συμβατική ισορροπία σε βάρος του καταναλωτή κατά παράβαση των αρχών της καλής πίστης και θεωρείται καταχρηστικός, σύμφωνα με το άρθρο 5(1) του Νόμου.

5. Απόφαση Διευθυντή

Ο Διευθυντής ΥΠΚ, βάσει των εξουσιών που παρέχονται σε αυτόν από το Νόμο και μετά από την εξέταση που διενήργησε για την ύπαρξη καταχρηστικών ρητρών σε δανειακές συμβάσεις που έχουν συναφθεί από καταναλωτές – δανειολήπτες με τη Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα μεταξύ των ετών 2003 και 2010, θεωρεί ότι οι όροι που περιέχονται σε αυτές και ρυθμίζουν ή/και αφορούν τα ακόλουθα θέματα: «Εμπορικό έτος 360 μέρες», «Καθορισμός επιτοκίου», «Επιβάρυνση δανειολήπτη με δικαιώματα παροχής υπηρεσιών και/ή οποιαδήποτε άλλα έξοδα και δικαιώματα», «Μονομερής μεταβολή επιτοκίων, δικαιωμάτων, υπηρεσιών», «Άμεση εξόφληση», «Γενικό δικαίωμα επισχέσεως», «Χρέωση οποιουδήποτε λογαριασμού», «Πρόωρη αποπληρωμή», «Ειδοποίηση τράπεζας προς δανειολήπτη», «Παραπομπή σε διαιτησία», «Γνώση του περιεχομένου της σύμβασης από τον καταναλωτή», «Τροποποίηση όρων που αναφέρονται στην αποπληρωμή του δανείου» και «Περιπτώσεις καταγγελίας της σύμβασης από την Τράπεζα», ως έχουν διατυπωθεί ανωτέρω, αντίκεινται στις διατάξεις των

άρθρων 5(1), 5(4) και 7 του περί Καταχρηστικών Ρητρών σε Καταναλωτικές Συμβάσεις Νόμου του 1996 και ως εκ τούτου θεωρούνται καταχρηστικοί ή/και αδιαφανείς.

Ημερομηνία της Απόφασης **16 Φεβρουαρίου 2018**.

Χαράλαμπος Ρούσος
Αναπληρωτής Διευθυντής
Υπηρεσία Προστασίας Καταναλωτή